

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható

Nemzeti nagy képes naptár

1880. szököévre.

Szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal.

Számos képpel.

Szerkeszti

XII. évfolyam. ÁLDOR IMRE. Ára füzve 1 frt.

V. Károly bevonulása Antwerpenbe, nagy czimképpel. (Makart festménye után.)

TARTALMA: A felső uralkodó ház. — Csillagászati és kortani jellegű az 1880-ik évről. — Katholikus, protestans, görög, orosz és izraelita naptár-rész jegyzéklapokkal. — Bélyeg-illetékek. — Irodalmi rész: V. Károly (a czimképpel). — Az imádkozó bölg (képpel). — A villámhárító. — Louis Lurine. — Norvégiai tájkép (képpel). — Magyarország anyagi viszonyai. — A szabadelyűpárt vezére és törzskara (nyolcz képpel). — Szegedi emlékek. — Szeged, Jókai Mór (kilencz képpel). — A király szava. Komócsy József-től. — A szegediekhez. Normand J. költeménye. — Vive la France! Vízhang a Szegedért tartott ünnepélyekre. — A népdalok hőse (képpel). — Vázlatok egy év történetéből (hat képpel). — Vegyesek (három képpel). — Magyarország czim-névtára (hivatalos adatok alapján). — Országos vásárok a magyar szt. korona birtokain. — Kamatszámítás. — Cselédbért, árendát mutató tábla. — Hirdetések.

KÖZIGAZGATÁSI DÖNTVÉNYTÁR.

A KORMÁNY ÉS KIR. CURIA ELVI JELENTŐSÉGÜ

HATÁROZATAI ÉS SZABÁLYRENDELETEI.

SZERKESZTI

Dr. DÁRDAL SÁNDOR

BORSZÉKY KÁROLY,
semmitőszéki tan. jegyző.GRÜNVALD BERNÁT,
minist. titk.Dr. KELEMEN MÓR,
oszt. tan.Dr. NEUBERGER IGNÁCZ,
kir. it. tábl. p.-bíró.Dr. KOGLER JÁNOS,
oszt. tan.LEÖVEY SÁNDOR,
minist. titk.Dr. SCHNIERER GYULA, és
oszt. tan.ZLINSZKY IMRE,
kir. it. tábl. bíró.

I. évfolyam ... 2 frt III. évfolyam ... 2 frt
II. évfolyam ... 2 frt IV. évfolyam ... 2 frt
V. évfolyam ... 2 frt

Dr. Dárdal Sándor a ministertanácsból nyert engedélyt ezen gyűjtemény munká kiadására a Borszék K., semmitőszéki tan. jegyző; Dr. Kelemen M. oszt. tan.; Dr. Kogler János oszt. tan.; Dr. Schnierer Gyula oszt. tan.; Grünwald Bernát minist. titk.; Neuberger Ignác kir. it. tábl. p.-bíró; Leövey Sándor minist. titkár, és Zlinszky Imre kir. it. táblai bíró urak közreműködésével eszközölték ezen anyaggyűjtemény, mely legnagyobb részben oly szabályrendeletek, sőt egyes konkrét esetek elintézésére alkalmasból felmerülő oly minisiteri határozmányokat tartalmaz, melyek természetesen a rendeletek tárában nem közölhetnek. Kiváló érdekl. bírnak még ezen első kötetben a választási törvény alkalmazására vonatkozó curiai határozatok. Az összes anyaggyűjtemény az egyes szakminisiteriumok szerint rendezett tárgymutatóval van ellátva, mely könnyű áttekinthetőségével e munkának gyakorlati hasznosságát biztosít.

A székszárdi apátság története.

Székszárdi czimzetes apáttá kineveztetése alkalmából
írta FRANKÓI VILMOS.

A székszárdi apátság kiadatlan okleveleivel.

1061—1520.

Több illusztrációval.

Ára füzve 1 frt 50 kr.

Franklin-Társulat nyomdá (egyetem-utca 4.)

Dr. Lengyel F.
nyir-balzsama.

Már a növényi nedv, mely a nyirből a annak tö szét megfűzék, kifolyik, ember emlékeztet őta a legkínzóbb sebzésszernek van ism-ve; ha pedig e nedv a földaló utasi ása szerint vegyi uton balzsamú dolgoztatik, majdnem csodálatos hatás. I bír.

Ha azzal az arczot vagy egyéb bőrrészeket este bekenjük, már a következő reggen majdnem észrevehetetlen pikkelyek válnak le a bőrről, minék folytán ez gyöngéddé és fehérre válik.

E ha szam bismolija az arczon támadt rediket és himlőhelyeket fiatal arczsaint ad; a bőrrök fehéreget, gyön edeg és frisséget kőcsőz; a legrövidebb idő alatt a szeplőt, májfoltoka, anyategyet, orrvöröset, bőrráthát és minden egyéb bűrszenyvet eltávolít. Egy korsóval használati usasítással együtt 1 frt 50 kr.

Valódi minőségben szállítja Budapestben, csupán Török József, gyógyszerész, király-utca 12.; Pozsonyban Pisztor Bódog, Mihálykapu; Temesvárott Tarozai István. 5470

FERENCZ JÓZSEF
KESERÜVIZ-FORRÁS

Elismert mint leghatásosabb valamennyi keserűvíz között.

Dr. Leube W. a belgyógyászat tanára, Erlangenben. „Nem okoz kelletlen mellékhatást, ha nagyobb adagban vétetik. Sőt még oly esetekben is, hol a bányák-hátrva iszogatott, e víz fajdalom nélküli székletet okozott.” 5493

Dr. Korányi Frigyes, tanár és kir. tanácsos Budapestben. „Különösen az általánosan ki, hogy enyhén keserű, nem kellemetlen ízű és hogy még hosszabb használat után sem zavarja meg az érvágyat és emésztést.”

Dr. Gebhardt Lajos, tanár és a Szt. Rókus köz-kórház igazgatója, Budapestben. „Könnnyen vétethetik és a többi budai vizekhez aránylag kevesebb mennyiségben és rövid idő alatt hoz kedvező eredményt létre.”

Dr. Kiss Sándor, a Szt. János köz-kórház igazgatója, Budapestben. „Valamennyi budai keserűvíz között kelemes íze és jeles hatása általánosan ki: gyomor és belhurut, mérőrgőzt, vérekekedés, alhasi vérangsal, valamint vertulásoknál, aranyérmél, etvágytalanságnál sőt.”

Ezen víz kapható minden gyógyszer-tár és fűszerrak-kereskedésben és a forrásigazgatóságnál Budapestben.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható.

A magyar nők házi naptára

1880-dik szököévre.

XII-dik évfolyam. BENICZKY IRMA. Ára füzve 60 kr.

Szerkeszti

TARTALOM: Naptári rész. — Jegyzéklapok a háztartás számára. — „Nines idom.” Egy családanya naplójából. — Ne légy másé (képpel). — A házszoba. — A koronamentők (képpel). — Az indiai shalok készítése (képpel). — A hidegvizgyógyászat napjainkban. — A luray csepőbarlang Amerikában (képpel). — A cujos (amerikai fénybogár). — Az albánok (képpel). — A my-tus. — A kínai nőkről (képpel). — Hasznos tudnivalók. — Mulattató rész. — A gyorsírt napló. (Elbeszélés). — A keresztmama nevenapján (képpel). — A repülő ember. (Rajz a magasabb régiókból). — Muszka tavasz (képpel). — Mit rejt a jövő? (képpel). — Hogyan győznek a nők. (Beszélyke. Kapri B. M.-től). — A jégen (képpel). — Hu-vang-liu. (Kínai történet). — A ravasz Péter. (Humoreszk). — Hajvásár. — Apróságok. — Országos vásárok. — Kamatszámítás. — Cselédbért, árendát mutató tábla. — Hirdetések.

Kertészgazdászati naptár

1880. szököévre.

II-dik évfolyam. Dr. FARKAS MIHÁLY. Ára füzve 80 kr.

Szerkeszti

TARTALOM: Naptári rész. — Bélyeg-illetékek. — Némi tájékoztató jelen helyzetünkhöz. — Néhány szó azokhoz, kik földiparunk fölvirágosztatását a kormánytól várják. — Gabnafajok nemesítése, honosítása és állandósítása. — Honosítási és termelési kísérletek. Dr. Farkas Mihálytól (4 ábrával). — Csucsorfélekhez tartozó vetemények (6 ábrával). — Házi orvos vagyis gyógynövények ismertetése (2 ábrával). — Valami a tehéntartásról. Dr. Farkas Mihálytól. — Selymészet. — Virágok. — Közhazsnu rövid közlemények. — Időjósálat. — Havi teendők emlékeztetője. — Üzödés. — Szoptatás tartama a növelésre szánt állatoknál. — Apró majorság. — Gazdasági veteménymagvak csiraképességének tartama. — Takarmány egyenértékét mutató táblázat. — Hirdetések.

Titoktartás mellett
szállítja a legjobb
valódi, legbiztosabb elővigyázati készületeket, 12 darabot 80 kr-tól 6 frt-ig. — Hálógatyát, 12 dbot 70 kr-tól 5 frt-ig. — Ismét eladók, megújulóban részesülnek. — Plüss és fényképek, csupán tízfrák számban, egy borítékkal, 12 dbot tartalmazva, 2 frt; ugyancsak 24 dbal 3 frt 50 kr.
Gummi-árak raklára,
Bécs Praterstrasse 16-dik szám.

PILEPSIE
(nehézkör) levei után gyógyítatik dr. Kállásról
különleges orvos által Dr. Kállás.
Legnagyobb tapasztalat, mi-
után eddig több mint 11.000
esetlett gyógykezelve. 5513

Sumatra-gyémántok.

E valóban pompás kövek rendkívül tiszta bírnak, virtuositásuk, csupán a próba által különböztethetők meg a valódiaktól. Szállítunk viteldíjmentesen gyűrűket, torniókat, double-aranyból, dubját 3, 4 frt-ig; fillevalakat, török double-aranyból, dubját 5, 6 frt-ig az összes bűrszeny megújulás mellett. Gyűrűket a hőség megjelölésére. 5504/5

Ékszer-árak
gyári raklára:
Bécs, Praterstrasse 16. sz., Bécs.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együttl: egész évre — 12 frt fél évre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre — 8 frt fél évre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre — 6 frt fél évre — 3 *

43-dik szám. 1879.

BUDAPEST, OKTÓBER 26.

XXVI. évfolyam.

NORDENSKJÖLD

S A KELETRE VIVÓ UT A JEGESTENGEREN.

OTT a távol éjszakai hosszú partvidék vet Ázsiának határt, melynek kopár földén csak a moszat és zuzmó tenyész, s dermedt talaját csak a nyár röviden tartó heteiben olvasztja föl a napsugár. Erről a földről sokáig nem tudott az emberiség semmit, s akkor is, midőn létele köztudomásra jutott, nagyon felületesek voltak az ismeretek, melyek róla szóltak. Az orosz birodalom népe előtt inkább hagyomány gyanánt élt a hit, hogy túl az Uralon nagy terjedelmű földek léteznek, s ezeket különféle népek lakják, de hogy mily kiterjedésűek ezek a földek, milyenek az ottani állapotok, arról többet regéltek az emberek, mint a mennyit tudni lehetett. Egy egyszerű kozák hetman (csapatfőnök) Jermak Timaffejew tette a Rettegetes Iván Wasziliewicz orosz csárnak azt az ajánlatot, hogy csapatával ezeket az ismeretlen vidékeket bekalandozza, s az ott lakó népeket adózóivá teszi. Iván elfogadta az ajánlatot (1580-ban) s az orosz kormány az ő halála után is gondoskodott annak végrehajtásáról, a nélkül hogy annak horderejét a szem egyelőre belátni képes lett volna. A kozákok gyors lovai végtelen lassuknak tűntek föl eme nagy térségekkel szemben, s midőn 50 év alatt elérték a Léna folyó torkolatáig, aztán a következő 15 év alatt egész Kamcsatkáig: akkor látták be, hogy itt egy megmérhetetlen tetsző roppant birodalom határáig jutottak el, mely területre nemcsak az eddigi Oroszországnál, de egész Európánál sokszorta nagyobb.

Az új föld — Szibéria — lakva volt, habár gyéren, legtöbb részeiben. Főnt a távol éjszakai s a távol keleten is ott találták a tunguzokat, jakugokat, csucskokat, s más népeket, melyek állandó lakosai voltak e vidékeknek, s melyek részben az itt keresztülmenő folyamok, mint a Léna, a Jindigirka, Jenisei, részint pedig a tenger halaiban találták föl táplálékuknak nem annyira változatos, mint inkább bőséges tárházát.

S a mint a tartomány megvolt, gondoskodni kellett arról is, hogy határait

kikutassák, hogy terjedelme legalább megközelítőleg fölméréssék, s hogy ne maradjon továbbra is összes kincseivel együtt magára az anyaállamra nézve is ismeretlen föld. Az orosz kormány egymásután küldte ki az expedíciókat azzal a megbízással, hogy a partvidékek viszonyait tanulmányozzák, s már 1648-ban három kozákfőnök (Kolmogoroff, Ankundinoff s Desneff) a Kolima folyó jégtől szabad torkolatánál hajóra szállt, azon világos megbízatással, hogy Ázsia keleti fokát elérjék. Ők mutatták ki először, hogy Amerika és Ázsia ezen a részen nem függ össze, ha-

nem tenger által vannak egymástól elválasztva.

De ámbár élelmes kereskedők s orosz promiszlenikok (czethalászk) gyakrabban ellátogattak eme tájakra, a felőlük szóló ismeretek csak egy ideig fejlődtek azzal a rohamos sebességgel, melylyel elkezdődtek, s bizonyos szünetelés állott be e tekintetben. Csak midőn Nagy Péter csár 1725-ben megbízta Bering dán tudóst Kamcsatka félsziget viszonyainak tanulmányozásával, vett az ügy nagyobb lendületet. Bering a csár halála előtt három nappal indult el Pétervárról s utját a szá-

NORDENSKJÖLD ERIK.

razon kezdte meg Kamsatka felé, s csak midőn annak legkeletibb fokát elérte volt, akkor építettett a magával vitt ácsok által két hajót, melyeken fölfedezte a Lőrincz-szigetet, s a róla elnevezett csatornát, a nélkül azonban, hogy csak sejtette volna is, hogy alig 12 mérföld választja el Amerika partjaitól. Az ő fölfedezésének és az ő befolyásának lehet köszönni, hogy Anna csárón 1733-ban egy más, sokkal nagyobb és szerűbben ellátott expediciót küldött a vidékekre, abból a célból ugyan, hogy Észak-Szibéria kizsákmányolható voltát firkéssze ki az orosz kincstár számára, de a mely expedíció oly költséges volt, hogy e tartományok jövedelmét évtizedekre fölemésztette.

Mialatt azonban ezen és egyéb expedíciók a tengerpartot fölmérték s legalább nagyjából a szárazföld és tenger kiterjedését meghatározták, akadtak mások, kik az itt elterülő tengert hajózási célokra akarták volna fölhasználni. Sőt akadtak jóval előbb. Már a XV. század legvégén, mikor a hajózásnak s vele az emberiség egész fejlődésének századokra kiható lökést adott Amerika fölfedezése, s mikor az emberek agyában az első benyomás intenzivitásával üzték-kergették egymást a tengeri utak fölfedezését czélzó gondolatok: már akkor nem egy hajóst foglalkoztatott az a gondolat, ha nem lehetne-e az északi tengeren keletnek haladva a a mesés Indiákig, vagy talán magáig Amerikáig eljutni. Sőt a kísérletek sem hiányoztak ez irányban. Londonban egy nagy társulat állott össze, az angol-moszkovita társulat, mely eleinte csak a szibériai partokig szándékolta elküldeni hajóit, később azonban a távol kelet lebeggett szemei előtt. A XVI. század közepén ez a társulat egy egész flottát küldött Sir Hugh Willoughby vezénylete alatt éjszakkelet felé, azzal a rendeltetéssel, hogy Norvégia legészakibb partjait megkerülve keletnek hatoljon elő, s lehetőleg elérje Ázsia keleti partjait. Hanem a 72 szélességi foknál egy kemény jéggátra talált, mely a továbbhaladásban útját állotta, s megakadályozta abban is, hogy az előtte fekvő földre — alkalmasint a Novaja-Zemljára — tegye lábát.

Ettől az időtől kezdve egymást érték a kísérletek, hogy, ha a távol kelet vidékei nem is, de legalább Éjszak Szibéria partjai összeköttetésbe hozassanak a nyugattal. Az egymás után hajótörést szenvedő vállalatok nem riasztották vissza a következő nemzedeket, s mint ama távol tengerek rövid hajjai, mikor a jégfalakon megtörnek, egy helyett támadt kettő-három. Egyiket a dolog tudományos oldala érdekelte, ki akarta firkészni a föld itteni alakúait, ismerni vágyott a viszonyokat a jég ez örök hazájában, amazz meg a haszon utáni vágy ösztökélte, mely a nyereséget kezében hitte már, a mint egyszer elérte hajón a Jenisei vagy Léna torkolatát, s fedélzetre szedhette e vidékek drága prémeit, gazdag rezét, vagy bőséges fagygyuját. S ámbár ezek a vállalatok mind eredménytelenek maradtak annyiban, hogy a magok elé kitűzött céltól elütötték őket hajóikkal együtt az éjszakai vidékek vonuló jégárama, a tudomány mégis sokat, igen sokat köszönhet nekik. Így lőnek ismeretessé a szigetek, melyek az ázsiai partokkal szemben fekszenek, így lettek ismeretesek azok a vidékek is a tengeren,

melyek a hajósra a legtöbb veszélyt rejtetnek.

Es ezek a veszélyek, úgy látszott, alig kerülhetők el. Különösen a karai tenger, melyet Baer „jégveremnek” nevezett el, tűnt fel olyan gyanút, melyen az áthaladás teljes lehetetlen. Mindazok a hajók, melyek az áthaladást itt megkísérlették, vagy vissza voltak kénytelenek fordulni utjuk céljának elérése nélkül, vagy elzattak az egymás ellen toluló jégablak között. S midőn a Sandwich szigetek meghalt Cooke kapitány vállalatának tovább folytatója Clerke kinyilatkoztatta, hogy az éjszakai átmenet elérhetetlen vágy, sőt üres ostobaság, akkor bizony többen voltak, a kik osztottak az ő nézetében, mint azok, a kik az erős elítélés fölött megbotránkoztak.

De nem hiányoztak tények, melyek az ellenkező nézet mellett bizonyítottak. Így a partok lakói régen tudták, hogy az év bizonyos szakában a tenger tükre nyílt a partok közelében s kíváltképpen kisebb vízi járművek számára hajózható. Sőt föl is használták ezt az időközöket, s nagyobb kirándulásokat is tettek olykor a tengeren. Így Liachoff orosz kalmár fölfedezte Moloi és Kotelnoi szigeteket, miután a tengerárral éjszak felől jött iramszarvas maradványokból meggyőződött, hogy ott szárazföldnek kell lennie. Így fedezte föl Hedenström is Fadzejeff szigetet és Uj-Szibériát, mely egyaránt meglepte mamuth-csont maradványaival, meg azzal az építkezési romokkal, melyeket azon talált, s melyek alkalmasint egy tönkrement éjszaksarki utazótól eredhettek.

Ez a sok szerencsétlenül végződött kísérlet már már kezdé felkölteni azt az általános meggyőződést, hogy az éjszakai átmenet soha sem lesz megvalósítható, s a karai tengeren sohasem lehet kelet felé átvitorlázni. S a legtöbb ember vissza is ijedt volna magától a gondolatától, még egygyel szaporítani a tönkrement vállalatok számát. Hanem akadt egy svéd tudós, Nordenskjöld Erik, ki nemcsak hogy vissza nem riadt a szomorú példától, hanem tudományos meggyőződése egész merevségével egyenest kimondotta, hogy mindazok saját magok voltak okai szerencsétlenségöknek, kiket a baj ért, mert előleges tanulmány nélkül vállalkoztak az utazásokra, s nem vették tekintetbe különösen az évszakot, mely utjokora kedvező lett volna. Támaszkodva arra a már előbb tapasztalt tényre, hogy nyár derekán, még inkább pedig annak második felében, a partok mellől eltakarodik a jég s tekintetbe véve egy Fomin nevű jakutnak nyilatkozatát, mely szerint a jég nyáron a partokról éjszak felé távozik el, arra a meggyőződésre jutott, hogy az Ázsia belsejéből jövő nagy folyamok megmelegedett vize olvasztja fel a jeget, s vízi magával folyásában éjszak felé. Ebből azután következett önkénytelenül az is, hogy a partok jege a nyár második felében éjszakra huzódván, kell a part és jégtorlaszok között egy szabad csatornának nyílni, mely még nagyobb hajók által is keresztül szelhető.

Nordenskjöld ezt a meggyőződését kimondotta még 1875-ben, s hogy mily erős volt ez benne, mutatja az az egy tény, hogy az út megtételére is készenek nyilatkoztak.

Egy, a sarki utazások iránt nagyban érdek-lődő göteborgi svéd kereskedő Dickson Oszkár

egy hajót, a „Pröven”-t rendezte be erre a célra, s azt Nordenskjöld rendelkezésére bocsátotta. Ez még azon év június 8-án el is indult Tromsö-ből, s 22-en már a Waigats szoroshoz érkezett. De ezt jéggel elzárva találta oly állapotban, mely mindenkit mást visszaindulásra késztetett volna. Nordenskjöldben azonban élt a meggyőződés, hogy ennek a jégnek el kell takarodnia, s elszánta magát a várakozásra. Csakugyan nem sikertelenül, mert vagy másfél hónap múlva a jég elvonult, s a „Pröven” átment az Ingor-uton a hirhedi karai tengerbe. Itt hire sem volt a jégnek, s a Jenisei torkolatáig vívó utat minden nehézség nélkül megteheté.

Nordenskjöld maga a Jenisei torkolatánál elhagyta a „Pröven” földét, egy kisebb de-reglyére ült, s Oroszországon keresztül utazott haza. De tudta, hogy utjának sikere nem a véletlen műve, tudta, hogy ezt az utat rövid időn mások is követni fogják, s hogy ezen az uton Szibériával föl van fedezve a közlekedés. A legelső orosz távirda-állomásról azt sürgönyözte haza: „a kereskedelmi út Észak Szibériába meg van nyitva”, s midőn haza érkezett, megtette a javaslatát is arra nézve, hogy ez az út a kereskedelem érdekében miképpen lenne fölhasználható. Sőt példával is járult a tanácshoz, s a következő 1876. év július 25-én újra hajóra szállván, a földéltre különféle árukat szedett, melyeket ki volt cserélendő a Jenisein találandó árukkal, mely folyamán már addig is 8 gőzhajó közvette az áruforgalmat dél és észak között. Augusztus 18-án már elérte rendeltetése célját, noha menetközben egy eddig ismeretlen szigetet a Szibiriakoff szigetet fedezte föl. Az ő hajóján kívül még más kettő a „Nordlicht” és „Themse” is megtette ezt az utat, s szibériai árukkal terhelten tért vissza Svédországra.

Nordenskjöld ezt az eredmény azonban ki nem elégítette. Ő meg volt győződve nemcsak arról, hogy a Jenisei torkolatáig el lehet jutni tengeren, hanem szentül hitte azt is, hogy folytonosan kelet felé vitorlázva, Ázsia keleti partjait is elérheti, s eljuthat Japánba, Chinába. Részletes tervet dolgozott ki, melyben nemcsak egy ilyen expedíció szükségét hangsúlyozta, hanem kimutatta azt is, hogy ez minden emberi számítás mellett célt fog érni, s az oly soká keresett éjszakai átjárást megtalálja. Jóllehet hogy ennek a tervnek sikerült Oszkár svéd királyt is megnyernie, de az, ki a szükséges költségeket legnagyobbbrészt előteremtette, egy magánember volt, az imént említett Dickson göteborgi kereskedő. Az ő költségén épült a „Véga” hajó, melyhez még más három is csatlakozott az ut egy részére kísérről: a „Lena”, „Express” és „Fraser”.

A négy hajó 1878 július 25-én hagyta el Tromsöt, s augusztus 6-án már elérték a Jeniseit. 10-én a „Véga” és „Lena” tovább indult, s meglehetősen kedvező időjárás mellett hajóztak körül a Taimyr felszigetet, s elérték a Cseljuskin fokot, melyet vízi járművön előttük el nem ért senki, s száknak is talán csak maga Cseljuskin jött ideig, midőn Oroszország zászlaját feltűzte. Augusztus 19-én ért ide a „Véga” s az árbozokra feltűzött összes zászlók meg az üdvözlések tudatták a hajó népevel a pillanat ünnepességét. Mint a hangya lepte el ez a tudányszomjas nép a partot, s egy óra alatt már egyik a sextans segélyével a magasság meghatározásával foglalkozott, a másik a moszatokat szedte össze gyűjteménye számára, míg a harmadik a vidék kövületeiből szedett össze néhányat nagyhírtelen. Másnap azonban mentek tovább, mert egy nagy ut vala még hátra, s a hajózára alkalmas idő vége felé közeledett. Sőt le is telt, hamarabb, semmint az utasainkra nézve kíváncsok leendett. Szeptember

16-án elérte őket Serdze-Kamen mellett Ázsia észak-keleti partjain a jég s a hajó alig egy mérföldnyi távolban a parttól befagyott.

Európában azalatt édeskeveset tudtak az az expedíció sorsáról. Csak december közepe felé érkezett San-Franciskóba két bárka a Behring-szorosból azzal a hírrel, hogy egy hajót találtak a jég között befagyva, de azt csak 10 mérföldnyire sikerült megközelíteniök. Mindenki tudta, hogy ez Nordenskjöld hajója a „Véga” lesz. Ez év május 16-án aztán megérkezett Pétervárra Nordenskjöldnek egy levele is, melyet a partokat lakó csukcsok által küldött, s melyben állapotának veszélytelen voltáról értesíti barátait. Mégis két hajót is fölszereltek, hogy a „Véga” segítségére siessen; az egyiket Szibiriakoff orosz kereskedő küldte a Szuzei csatornán át China és a Bering-szoros felé, a másikat a „New-York Herald” vállalkozó tulajdonosa Bennet Gordon San-Franciskóból indította utnak.

Nordenskjöldnek azonban a segítségre már nem volt szüksége. Ez év június 19-én a jég fölengedett, s a „Véga” 264 napi pihenés után tovább folytathatta útját s szeptember 2-án Ázsia keleti partjain horgonyt vetett Yokahama kikötője előtt.

Ezzel be lett fejezve az emberi ész egy új dicsőséges győzelme a természet felett, a kereskedelemnek és hajózásnak pedig egy új út lőn megnyitva, melynek bizonyítható nagy szerepe lesz a jövőben.

—y—l.

A szerény asszony.

Fantasztikus elbeszélés.

DOSZTOJEVSKIJ TÓDOR UTÁN

Oroszból: Csopely László.

ELSŐ RÉSZ.

V.

A szerény lázong.

A czivakodás azon kezdődött, hogy egyszerre saját kedve szerint kezdett bánni a pénzzel, tulbecsülni a tárgyakat, sőt egyszer-kétszer arra is érdemesített, hogy e téma fölött velem vitakozzék. Én nem egyeztem ebbe bele. Azonban egy kapitányné volt a hibás.

Eljött az öreg kapitányné egy medaillonnal — boldogult férjének ajándékával, mi természetesen souvenir — emlék. Adtam rá harmincz rubelt. Kezdtet panaszos hangon rimázkodni, könyörögni, hogy megőrizsem ám az ékszeret, — természetesen megőrizzük. Körülbelül öt nap múlva ismét eljött, hogy becsérélje a medaillont egy karperecczel, mely nyolcz rubelt sem ért; magától értetlik, elutasítottam. Kell hogy valamit kiolvasott legyen a nő szemeiből, mert tudtomon kívül becsérélte a medaillont a karperecczel.

Még aznap megtudván ezt, beszéltem vele szerényen, de keményen és okosan. Ott ült az ágyon, földre nézett s a szőnyegen jártatta jobb lábát; az a bolond mosoly megint ott volt ajkain. Higgadtan kijelenttem, hogy a pénz az *enyém*, hogy jogom van *saját* szemeimmel nézni az életet, és hogy mikor őt feleségül kértem, semmit sem titkoltam előtte.

Ő hirtelen felugrott, megrázkódott és — képzeljék — lábával dobantott. Ez vadállat volt, ez támadás volt, a vadállat támadása. Megmeredtem; no ezt még sem hittem volna. Hanem azért el nem vesztettem lélekjelenléteimet, meg sem moevezantam s ismét az előbbi nyugodt hangon kijelenttem neki, hogy mai nap-tól kezdve fölöslegesnek találom foglalatosságát üzletemben. Szemembe nevettem s kiment a házból.

Már pedig nem volt joga elmenni. Mikor még menyasszony volt, megegyeztünk, hogy nélkülüm egy lépést sem teszen. Estefelé visszatért; én egy szót sem szóltam.

Más nap és harmadnap reggel szintén elment. Bezártam az üzletet s nénihez mentem. A lakodalmom óta megszakítottam velök az összeköttetést — sem ők hozzánk, sem mi hozzájuk nem jártunk. Most meg kísült, hogy nem volt itt. Kiváncsian hallgattak, aztán kinevettek. „Ugy kell önnek, mondták, ugy kell.” El voltam rá készülve, hogy kinevetnek.

Én aztán a fiatalabbik német, a még hajadont, fölbéreltem száz rubelen, s huszonötöt előlegeztem is. Két nap múlva hozzám jött: „A dologban, — azt mondja, — volt társa a hadseregben, Jefimovics alhadnagy viszi a főszeret.”

Nagyon elbámultam. Ez a Jefimovics okozott nekem legtöbb kellemetlenséget a seregnél s arra is jól emlékszem, hogy egy hónappal azelőtt elég szemtelen volt elázlogatás ürügye alatt üzletembe tolokodni s feleségemet megnevetettni.

Már akkor kijelenttem neki, hogy ne merszketjek többé hozzám jönni; erre hát sejtetem sem lehetett.

S most a nagynénit adja tudtomra, hogy már ki is tüzték a találkót; továbbá az egész ügyet régi ismerősök Számszonov Julia, valami ezredes özvegye intézi, — „ehhez jár most az ön felesége”.

Nem szaporitom a szót. Igaz, hogy belekerült háromszáz rubelembe, de negyvennyolcz óra múlva már ugy intézték el a dolgot, hogy én a szomszéd szobában, bezárt, de be nem csukott ajtó mögött fogok lenni s onnét fogom hallgatni feleségem első magános rendez-vous-ját Jefimovicscsal.

A nagy nap előestéjén feleségemmel rövid, de figyelemre méltó összekocczanásom volt.

Mielőtt beállt volna az este, haza jött, leült az ágyra, nevetve néz rám és lábával a szőnyegre rugdalja. Mikor így néztem őt, hirtelen az öltött a fejembe, hogy ez utolsó hónapban, vagy jobban mondva, az utolsó két hétben a feleségem nem volt jelleménél, hanem mondhatnám — kifordított volt a jelleme: vérengző, vad lény alakjában mutatkozott; nem mondom ugyan, hogy szemtelen vala, de rendetlen és czivódást kereső. Igaz, hogy szerénységéből még sem tudott egészen kivetközni. Ha az ilyen kirug, ha át is ugorja a mértéket, meglátszik rajta, hogy magamagát gyöttri, s hogy szeplőtelensége és szemérmessége alkalmatlanná teszi a kihágásra. Innét van aztán, hogy az ilyen idővel örökösön tulhajt a mértéken, ugyanarra, hogy saját elmédnek sem hiszesz, ha látod. A romlásához szokott lélek pedig mindig enged, mindig utálatosabb lesz, ezt azonban az illem és a rend köntösében teszi, csak azért, hogy igényt formálhasson az uralkodásra.

— Igaz az, hogy őnt elűzték a seregtől, mert nem akart megvinni? — szölt egyszerre hozzám.

— Igaz, a tisztikar határozatánál fogva föl-szólítottak engem, hogy hagyjam oda a sereget, noha már előbb beadtam volt lemondásomat.

— Kikergettek mint gyávát?

— Igen, őt gyávának neveztek el. Én azonban nem gyáváságból mondtam le a párbajról, hanem azért, mert nem akartam magamat alávetni zsarnoki határozatuknak és akkor vivni párbajt, midőn nem éreztem magamat sértve. Tudja meg — nem mérsekelhettem már magamat — hogy ténylegesen ellentállani az ilyen tyrannizmusnak több férfiaságra mutat, mint bármily párbaj.

Nem tartóztathattam haragomat, s e frázis-

sal mintegy önvédekezést kezdtem; neki csak ez kellett, csakis ezen új megaláztatásomra várt. Gonoszul kezdett nevetni.

— Hát igaz-e az, hogy ön azután három esztendőig mint csavargó bolyongott Pétervár utcáin, fillérekért koldult és a biliard-asztalok alatt éjszakázott?

— Még ennél is silányabb helyeken éjszakáztam. Igen, igaz; hadseregből való kilépésem után életem nem szükkölködött nyomor és inségben, de ez nem volt erkölcsi súlyosítás, mert én voltam az első, ki életmódotam nem helyeselttem. Ez tisztán akaratom és eszem hanyatlása volt és csakis kétségbejött állapotomnak tulajdonítható. Ez azonban elmult.

— Oh, hisz ön most — pénzügyi, finansziális egyén.

Czélzás volt pénzügyi működéseimre. Azonban visszanyertem hidegvérűségemet. Beláttam, hogy oly fölvilágosításokra szomjazik, melyek engem megaláznak, és — még nem adtam neki azokat. Szerencsére csemetett valami elázlogosító, s én kimentem hozzá. Egy óra múlva, mikor felöltözött, hogy kimenjen, megállt előttem s mondá:

— S ön még sem szólt nekem arról lakodalmunk előtt, ugy-e?

Nem válaszolék; ő elment.

Másnap ilyenkor már ott álltam az ajtónál a szobában s vártam, mint fog eldőlni sorsom. Zsebemből a revolver sem hiányzott. Feleségem szépen fel volt öltözve s az asztalnál ült, Jefimovics pedig előtte sürgölődött. S hát mi történt: történt az (becsületeimre igazat szölok), tökéletesen az történt, a mit előre sejtettem, előre gondoltam, ámbár be nem vallottam, hogy érzem és gondolom azt. Nem tudom, eléggé világosan beszélek-e?

Hát ez történt. Egy teljes órán keresztül hallgatóztam, egész órán át jelen voltam ama párbajnál, melyet a legnemesebb és legfenköltebb szellemű nő, világi csintalan areczsal, hízegő lélekkel vívott. És azon töprenkedtem én, ki meg valék hatva, honnét tudja mind ezt a naiv, szerény, keveset gondolkodó teremtes? A világra szóló komédia élelméjű szerzője sem kölcsönözhetett volna fontosságot e jelenetnek, mely a legnaivabb mosolytól és az erénynek a bünt megutálását megvételétől volt áthatva.

És mennyi csillogás volt beszédében, szavaiban; élesség a gyors feleletekben, mily igazság ítéletében! S ugyanekkor annyi szűzies volt benne, majdnem csupa egyeneslelkűség. Szemebe nevetett, midőn szerelmet vallott neki, kika-czagta ömlengéseit, ki ajánlatait. Az az ember, ki nagy tüzzel rontott a dolognak, nem számítva semmi ellenállásra, egészen oda lett.

Kezdetben azt hihettem volna, hogy merő kaczerkodás — jóllehet kaczerkodása egy elvetemült, de éleseszü lénynek, hogy annál többnek lássék. De nem, az igazság úgy ragyogott, mint a napfény, nem lehetett kételkedni többé. Az irányomban táplált, de nem állandóan táplált gyűlöletből határozhatta magát a tapasztalatlan és találkozásra, de midőn kenyértörésre került a dolog — szemei tüstént megnyíltak.

A szegény teremtes azon erőlködött, hogy engem minden áron boszantson; de ha el is tökélté magát az ily aljasságra, még sem tudta keresztülvinni. És ezt az ártatlan, tiszta s ideállal bíró lényt birta volna-e elesébitani Jefimovics vagy bárki más a nagyvilági arczok közül? Ellenkezőleg, Jefimovics nevetésre fakasztotta őt. Minden igazság kiemelkedék lelkeiből és kedvetlensége sarkazmust esalt szívéből. Ismétlem, hogy ez a csábító vége felé valószínűs bagolylyá vált, komoran ült, alig válaszolt szavaira ugyanarra, hogy aggodni kezdtem, hogy boszuságában még megtalálja sérteni.

A ZULU HÁBORU BEFEJEZÉSE.

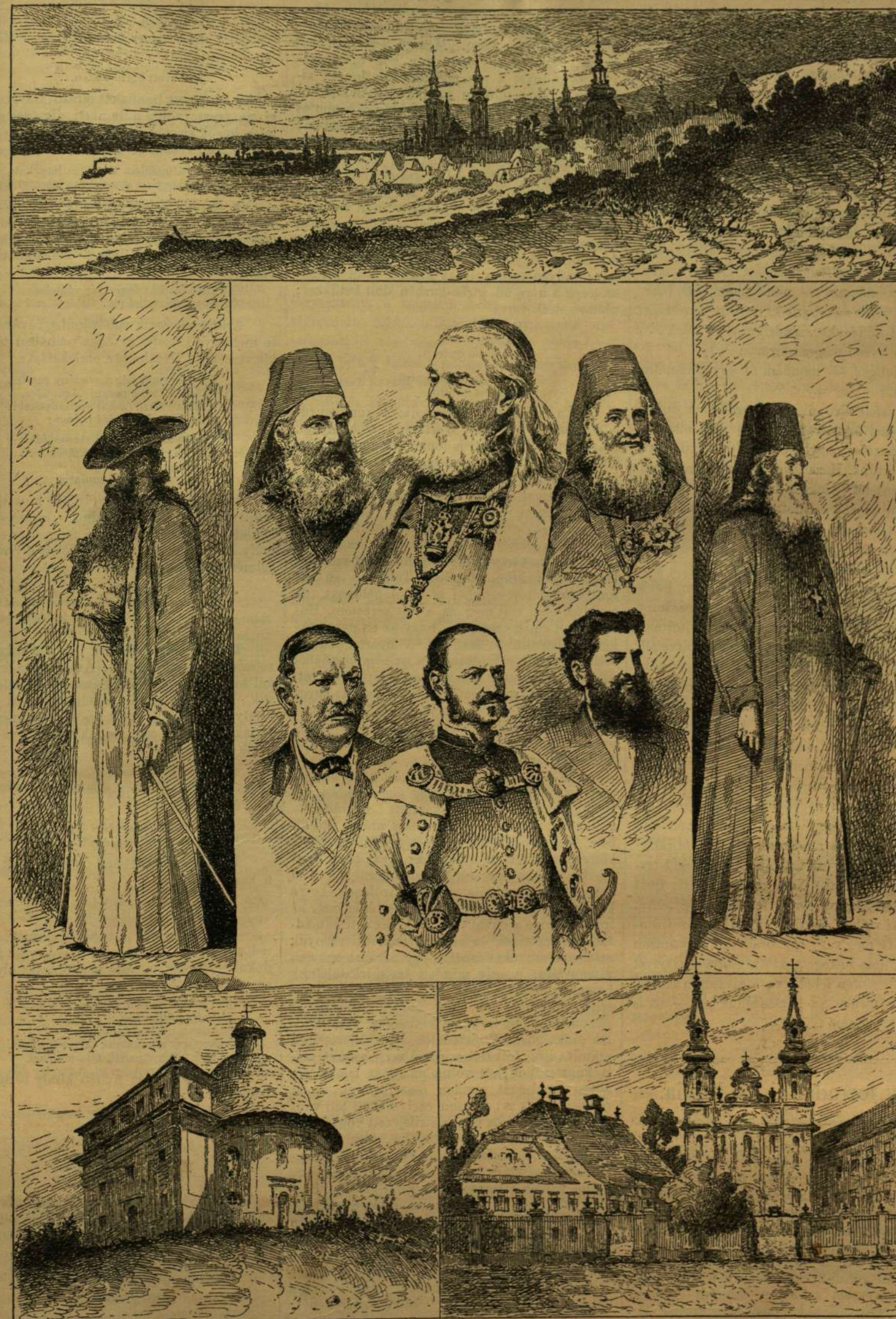
A FOGOLY CSETEVÁJO HAJÓRA SZÁLLÁSA DURNFORD KIKÖTŐBEN (A ZULUFÖLDÖN).

CSETEVÁJO KISZÁLLÁSA CAPTOWNBAN.

KÉPEK A SZERB KONGRESSZUSRÓL.

Gyulai László rajza.

KARLÓCZA (KARLOVITZ).

PÓPA.

ANGYÉLICS
bácsi püspök.IVACSKOVICS
patriarcha.SZTOJKOVICS
budai püspök.

ARCHIMANDRITA.

BRANOVACSKY I.
alekso.SZTANCICH Gy.
királyi biztos.

DR. POLIT.

BÉKE-KÁPOLNA.

PATRIÁRCHA-LAK ÉS SZÉKESEGHÁZ.

És újra ismétlem: becsületesemre válhatik, mert e jelenetet majd minden bálmat híjával hallgattam végig. Ugy éreztem magamat, mintha ismerőst találtam volna, mintha azon törekedtem volna, hogy megtaláljam őt. Ugy indultam utnak, mint ki semminek sem hisz, semmiféle rágalmnak sem, s jóllehet zsembembe tévém a revolvert — igazam volt!

Hát képzelhettem-e őt másféleképpen? Miért szerettem, mi okból becsültem, s miért vettem volna őt feleségül? Oh, én mindjárt meggyőződtem, mennyire gyűlött engem akkor! de arról is, mennyire ártatlan. Véget vettem a jelenetnek, kinyitván az ajtót. Jefimovics fölugrott, én meg karon fogtam nőmet, mondván, hogy kövessen. Jefimovics fölálta magát s egyszerre nagy hangon s merészen kezdett beszélni.

— Oh, a házasság szent jogai ellen nincs kifogásom, vigye el, vigye nejét! És tudja meg, — kiáltott utánam, — noha önnel kár bibelődnie egy rendes embernek, hogy hölgye iránti tekintetből mindenkor rendelkezésére állok...

Föltéve, hogy ön megreszkírozza...

— Hallga! — mondtam őt egy pillanatra megállítva.

A hazafelé vivő uton egy szót sem váltottunk. Kezénél fogva vezetem s ő nem ellenkezik. Ellenkezőleg nagyon csüggedt volt, de csak mig haza értünk. Haza jövet leült a székre s rám szegte tekintetét. Szokatlanul halvány volt; s ámbár ajkai mosolyra állottak, mégis dadalmas és nyers kihívással nézett réám s úgy látszik, szentül meg volt győződve, hogy meglövöm. Én azonban szó nélkül kivettem a revolvert a zsemből s az asztalra helyeztem. Hol rám, hol a revolverre nézett. (Tessék jól megjegyezni, hogy a revolvert ismertem. Mikor üzletet nyitottam, akkor szereztem, s attól fogva mindig töltve áll. Mikor üzlethez fogtam, elhatároztam, hogy nem tartok sem nagytörkű ebeket, sem valami izmos lakajt, mint például Mozer. Nálam a látogatónak a szakácsné nyit ajtót. De ki a mi kereskedésünkkel foglalkozik, nem lehet el az önvédelem minden eszköze nélkül s e czélra szolgált nálam a töltött revolver. Őt hozzám érkezésének első napjaiban nagyon érdekelte e revolver s kért rőla egyet-mást, s én elmondtam neki szerkezetét és rendszerét, sőt arra is rábirtam egyszer, hogy czélba löjjon. Ezt mind tessék jól megjegyezni.) Nem gondolva félig ijedt tekintetere, félig vetkezve feküdtem ágyamra. Nagyon ki voltam merülve; lehetett már tizenegy óra. Ő még vagy egy óráig ült ugyanazon a helyen, nem suttogott, aztán eloltá a gyertyát s lefeküdt szintén felöltözve, a divánra a falhoz. Első ízben történt ez házasságunk óta — ezt is tessék megjegyezni...

(Folyt. köv.)

Egy forradalmi kis biblia.

(Kortörténeti adat s egyszerűsített pótlék Dobos János életrajzához.)

Az én gyermekkoromban még nagyon sok jó szokás („mores”, erkölcs) volt, melyeket azóta a terjedő közmiveltetés lassanként kiirtott. Ezek közé tartozott az is, hogy iskolai könyveinket nem pusztítottuk el a háztól, mikor egyszer végigtanultuk, hanem szépen megbecsülve felretettük, kit a polczra, kit meg az almárjomba. Mikor az ócsa is oda jutott, a hol egyszer mi voltunk: az előszedte a kissé megkopott könyveket s szépen kitanult belőlök. De a könyvek még akkor sem vándoroltak el: jók lesznek az unokáknak. Igaz, hogy így a könyvtárak nem igen gazdagodnának fel: de hiszen nem is az a világ rendeltetése; s azután ő előttük még a gazdagodásnak sok útja áll nyitva. A mai előrehaladott kor ifja alig hogy végigtörtetett egy osztályon, rögtön hadiszemlét tart könyvei fölött, s a melyeket már kitanult, szalad velök a zsidó — akarám mondani az antiquariushoz s őket egy-két garason el-

köttya-vetyéli. Az persze észbe se jut, hogy azokra a könyvekre még valamikor szüksége is lehet, s az még kevésbé, hogy milyen kedves, jó barátoktól fosztja meg magát. Mert valóban a későbbi kornak alig vannak kedvesebb emlékei, mint egy-egy megkopott, befirkált iskolai könyv, melyekből gyermekkorunkban nagy fáradsággal s még nagyobb hittel betűztük a tudományokat. Mennyi édes emléket juttat eszünkbe egy-egy ilyen könyv; vissza-vizsgálunk a gyermekkori ártatlanság világába, s nem minden szomorúság nélkül sóhajtok el: oh ha még egyszer akkora hitem és bizalmam volna a világ és emberek jóságában; ha még egyszer, csak egy pillanatra is, olyan jó, tiszta és tudatlan lehetnék! Minden lap egy-egy emlékeztető; ezt a számarfület akkor csináltam, mikor legelőször megdicsért a tanítóm; ezt a tinta-foltot a Kalocsa Dani fecsen-tette ide, a ki tiz évre rá beleölte magát a háromszegi tóba, maig se tudják, hogy miért? Az ember elgyönyörködik gyermekkori írásában; milyen szép volt az akkor! Elül természetesen a neve áll, girbe-gurbán dől betűkkel; utána a deák vers:

Hic liber est meus,
Testis est deus;
Quis illum querit,
Nomen hic erit:
Körtvélyessy est natus,
Tódor est vocatus.

Ez aztán jobban biztosította a könyvet tulajdonosának minden Wertheim-szekerénél. Igaz, hogy akkor nem is lopkodták ugy a tanuló egymás könyvét, mint ma.

Az elmúlt nyáron föltöltött czéllal kerestem elő és lapozgattam egy ilyen gyermekkori jó barátomat. Címe: *Bibliai történetek; a hely. hittanulási ifjúság számára. Írta Dobos János. Kiadta Bucsanysky Alajos. Pest 1851.* Egy vagy más okert — nem tartozik ide — Dobos János műveit lapozgattam, komplementum. Találtam én ide fönt bibliai történetből is 2—3 példányt, de azokban nem volt meg az, a mit kerestem. Homályosan emlékeztem rá, hogy az én gyermekkori példányomban megvolt. A nyáron azután, otthon járván, előkutattam a *quadrup* aljából az ócska könyvet, s ime a keresett tárgy ott volt, ugy a hogy én emlékeztem rá: a *versek* az egyes történetek végén. E verseknek ép ugy tartalmuk, mint megjelenésünk nagyon érdekes kuriózum. Az ide vonatkozottak magának az írónak felvilágosítása után írom.

A könyv 1848—9-ben készült a forradalom alatt, s 1850-ben jelent meg első kiadása. A Szilágyi Sándor által szerkesztett „Forradalom emléklapjai”-nak megjelenhetése abban az időben, elég csodálatos tünemény volt, de ez a könyv méltó párja amannak; igaz, hogy a mi 48-iki törekvéseinknek, mozgalmainknak s a bekövetkezett rettenetes katasztrófának kevés köze volt a zsidók történetével, de ha egyszer az író feje, szíve azokkal volt teli! S az ő testamentum történeteinek az egyik rendkívüli előnyük mindennemű oktatásnál, hogy az élet minden viszonyaira, a szív minden érzéseire találunk bennök vonatkozásokat. Hisz egy nemzet dicsőséges története az, oly szépen álvatva és elmondva, hogy az egész emberiség átvette tőlök örökségben. E történetek egyes fejezeteihez csatolva irogattott Dobos rövid versecskéket, melyeknek czéljuk lett volna az egész fejezet erkölcsi tanulságát röviden összefoglalni, s azt részben teszik is; de ezen czél mellett teli vannak szokatlan erős hangon kifejezett vonatkozásokkal a 48—49-iki eseményekre. A versecskéik egy része fölismerhetőleg 48-ban, a 48-iki népszabadsági eszmék hatása alatt készült, de egy kisebb részüik világosan a katasztrófa után. Legnagyobb részben darabosak, fésületlenek, de eszme a legtöbbször van bennök; itt-ott jó izü humor s epigrammai rövidség és él; s néhol valóban a költsézet szólal meg, a szívnek nagyobb mélységeiből jöve s ott a forma is egyszerre hibátlanabbá, zengzetesebbé lesz. Minő szép kis dal az, például, Mózes hivatásának történeténél:

Lángba borulva áll ott egy csipkebokor,
Mózes előtte arczelva a földre hajol:
Hallja belőle zengni az isteni szót:
Menj szabadítani a szolga zsidót,
Egért a mi csipkebokorunk,
De isten-szót nem hallottunk.

Azután az ismeretes Dávid éneke (Sámuel, II. k. I. r.), midőn ez a Gilboa hegyein vívott csatában elesettek, köztük barátját Jonathánt is elsírattja:

Elhullottak a vitézek,
Hegytetőn elszórvá iver,
Nincsen a ki szedje fel.
Utczáin az Atkelonnak
Tapsoló nők vigadoznak
— Hogy elestek a vi ézek,
A tetőn elszórvá iver —
Mert mondtátok nékik el? *
És te Gilboának halma,
Hol lehült a hős paizsa:
Átok lengjen földedre:
Harmat, eső rá! ne szálljon,
Madár, utas meg ne haljon
Vért ittas gerincezen.

S az eslelett honfiakat sirató Dávid dalából ki ne érezte volna a nemzeti dicsőség s a névtelen hősök siratását. — Csinos az a két sor is, mely József vészthozó álmái után van vetve:

Ha látsz álmáidban fénylő csillagokat:
Vigázz, hogy ne síradh kora lehunytokat.

A fentebbiekben a hang még elégiai, de minő szenvedélyes, cikornyátlan felkiáltás nyilatkozik a következő két sorban, mely az előtte álló szövegnek csak végső kikezdésével függ össze:

Az allen lerakta fegyverét védtelen,
Miert nyakaztatod őket, istentelen?

Aranyának egyik valószínűleg kévéssé ismert és méltányolt, pedig a maga nemében tökéletes kis versére, a Hezhezre emlékeztet:

Utczahosszat bóg a szegény marha,
Nincsen kedve menni vágpadra,
Kínosan küzd öt-hat szelindekkel!
Életeért még öklelni is mer:
Gyepi megöl vicsori szomszédok
Gyönyörködve nézik a játékot...
A mézárós ebeit kapatja,
Rádásul magát is mulatja.

Az alájegyzett szám (1850.) mutatja, hogy miről van szó. Könyvünkhöz visszatérve, minő épületes tanulság van azon fejezethez csatolva, mely Jozsuének az őt király felett kivított gyözelmeről szól:

Állj meg nap Gibeon, hold Ajalon felett,
Királyok fölött vív néped győzelemet!
Kemény ítéletet tart aztán feletők:
Az ígért földé határára fűgnek ők.

Mintha csak Petőfinek ismeretes, kegyetlen refrainü versét hallanók. Átalában a királyokkal sok baja van. Midőn Sámuel történetét olvasuk, hogy le akarta beszélni a zsidó népet a király-választásról, mert ha egyszer megválasztották, hasztalan zugolódna majd ellene: következik a tanulság:

„Kiáltni nem lehet a választott ellen.”
Isten-szó. De hát a nem választott ellen?

Majd lentebb:

Istennek s a kért királynak
A népek engedni tartoznak.

Háman történeténél is kitör az íróból, a keserűség:

Uram, miért nem épül több ily akasztófa
A népet gyilkoló Hámanok számára!

Mikor a zsidók a babilóni fogságba kerülnek s a király előkelő zsidó ifjakat vesz fel apródok udvarába, a vers vonatkozása oly természetes:

A szülők kíváncsiroznak
S a hontalan fiak
Idegen nyelvet tanulnak!
Apródok a hónaptyák szép gyermekei,
Az irtott nemzedék torz emlékei.

Illés próféta és Acháb király történetének tanulsága ez:

Illés Acháb előtt megállt
És a király rá kiált:
Te országháborító!
Az igazság prófétája
Léssz világ háborítója,
Mig Acháb lesz a bíró.

Végül, hogy a humoros hangnak közül is mutassunk be egy párt, ime a pusztán való kőborlást megunt három pártos történetének tanulsága:

Tudjátok-e mi volt Abírám fő bűne?
Pártját visszacsalta szolgálat földére.
Korunk a büntetés helyett
Erre roppant pénzt elfizet.

Majd Bálam jól ismert történeténél:

Egyszer nyílt meg szóra a számarak szája
S okosabbat mondott, mint teit a gazdaja.
Marháid munkatársaid; egyétt fírad veled,
Ne üd szegény ember, övöl fí kenyered.

A könyv megjelenésének története ez. Dobos a kéziratot feljött Pestre és azt eladta Bucsanyszknak kétszáz váltó forintot. A könyv-

* T. i. az ellenség, a philiszteusok leányainak.

árus megvette jóhiszeműleg s valószínűleg nem is gondolt rá, hogy a bibliai történetek alatt veszedelmes hatású versek is lappanghatnak. Azután következett a cenzor. A véletlen úgy akarta, hogy a bibliai történetek kézírata éppen egy olyan cenzor kezébe került, ki a 40-es években tagja volt azon társaságnak, mely nagyrészt íróból és lelkészekből állva, sok jó napot töltött együtt a Zugliger fái közt, vig és komoly beszélgetésben. Kronpergernek hívták s a kath. lelkész rend tagja volt. Ez, meglehet az író iránti jó emlékezésből, meglehet mert figyelmesen át sem olvasta a kéziratot, megengedte a kinyomatást. De bezzeg észrevették a kinyomatás után az iskola-felügyelő és egy másik cenzor, Sz. F. — Dobost Budára hívták, megdörgálták s meghagyták neki, hogy a botrányos verseket egy következő kiadásban megjavítsa. Ő végighallgatta a hivatalos megintést s szépen hazament. Azonban a kiadó, midőn az első kiadás elfogyott, fölszólította a szerzőt, hogy a verseket javítsa ki, igérve neki 30—40 forintot fáradsága fejében. Dobos az átdolgozásra nem vállalkozott, ekkor azután Bucsanyszy keresett valami boldogtalan versfaragót s azzal az összes verseket átdolgoztatta. Alig maradt épen egy-kettő. Nem csak azoknak tekerte ki a nyakát, vagy irt helyettük másokat, a melyek némi vonatkozással lehettek a politikai viszonyokra; hanem sajátoságos ösztönével a hivatal-szolgának, még azt is elrontotta, a hol egyszerűen csak az író egyénisége nyilatkozott a versben. Így p. o. Jób történeténél az első kiadásban ez van:

Ha Jób postái el-
Érkeznek híreikkel:
Add hogy békén tőrjem
S a jobbat reméljem.

A javított kiadás így szól:

Jób megnyugodt isten végtében
S nem ingadozott nagy türelmében stb.

Mózes csipkebokránál a négy első sort meghagyta, de a zsidó elől kitorította a szolgát. Háman történetéből Mardoceus nyújtja a tanulságot illetékepen:

A hűség jutalmat nyer,
Milyenre gondolni sem mer.

És így tovább.

E díb-dabságok ugy függenek a tömör, jellemzetes stilu szövegen, mint holmi letépett rongy.

Ez igazságszolgáltatással tartoztunk az írónak, ki akkor még csak nem is tiltakozhatott munkája elrontása ellen. A munka több kiadást ért s tömördek példányban kelt el a magyar prot. közönség fiai közt. De ezek nagy része az elrontott szövegű. Az első kiadás példányai jó részt elpusztultak. Azóta a kiadói viszonyok is változtak; az író, ha ma írta, bizonyára jobban biztosítaná jogait, s nem elégednék meg 200 bankó forinttal egyszer-mindenkorra oly könyvénél, melyen a kiadó ezeket nyert; s a mi még többet ér, ma már a jóra való kiadó maga gátolná meg azt.

Utólagos vigasztalásul a derék lelkész és író tegye el többi emlékei közé ezt is, azzal a reflexióval, hogy épen a derék embereknek mindenha az a kiváltságuk volt és van, hogy igen sok olyat csináljanak, a mit pénzzel nem fizetnek meg, sőt pénzzel megfizetni nem is lehet.

Baráth Ferencz.

A „BOUNTY” LÁZADÓI.

VERNE GYULA REGÉNYE.

MÁSODIK FEJEZET.

Az elhagyottak.

Tizenhöz utasával — tisztek és legénység együtt — s csekély élelmi és egyéb szereivel, a mentő csónak, mely Bligh kapitányt és bajtársait a sik tengerre ragadta, annyira meg volt terhelve, hogy alig tizenöt hüvelyknyire magaslott ki a vízből. Huszonegy láb hosszal s hat láb szélességgel igen alkalmas volt mentő csónaknak a „Bounty” szolgálatában; de ily hosszú ultra s annyira megterhelve, lehető leg-éltelenebb járműnek volt tekinthető.

A matrózok, bizva Bligh kapitány irányában és a többi tiszt ügyességében, erősen eveztek s

a csónak gyorsan szegte a tenger csöndes hullámain.

Bligh az első percztől fogva tisztában volt uti tervével. Mindenek előtt, s minél előbb Tofoát a Barátságos szigetpart legközelebbikét, melyet néhány napra hagytak vala el, kelle újra elérniök; ott kenyérfa-gyümölcsessel s édes vízzel ellátva magokat, Tonga-Tabu szigete felé kellendevezniök, a hol legendő élelmiszert fognak találni, hogy megkísértsék a hosszabb utat Timor-ba, a hollandi gyarmatba, ha a benszült vadaktól való félelemből, az utközbeeső számtalan kisebb szigeteken nem akarnak kikötni.

Az első nap minden esemény nélkül telt el s mire az éj leszállt, már elérték Tofoát. Szerencsétlenségükre a part oly meredek és sziklás volt, hogy éj idején lehetetlen volt kikötni. Meg kelle várniok a reggelt.

Hogy a velök hozott csekély eleséget ne fogyasztsák, a szigetről kelle élelmi szereket szereznüök. Egy-két benszült csakugyan mutatkozott is s szívesen fogadtatván, többemagokkal jöttek vissza s néhány kókuszdiót és egy kevés vizet hoztak magokkal.

Bligh kapitány meglehető zavarban volt, mit mondjon e jámbor vadaknak, s mivel igazolja ide visszatérését. Ezek már ismerték őt mint a „Bounty” kapitányát; azért az igazságot el kelle előtök titkolni, hogy a fehér ember tekintélyét és varázsát le ne rontsa a vadak szemében. Hogy élelmi szerek végett jöttek, azt nem mondhatta, hiszen a „Bounty”, jól látva mindennel, csak néhány napja távozott innen s most már a láthatáron nem volt látható többé. Legvalószínűbb volt azt mondani, hogy hajótörést szenvedtek s csak ők néhányan menekülhettek e csónakon. Bligh meghagyta társainak, hogy mindnyájan e meséhez tartassák magokat. A vadak ez elbeszélést hallva, sem öröm, sem részvét jeleit nem adták, csak meglepetést és csodálkozást mutattak, melyből nem lehetett kivenni, mit gondolnak tulajdonképen.

Május 2-kán a sziget többi részeiből összes csoportosult benszültök száma oly aggasztóan növekedett, hogy ellenséges szándékukról alig lehetett kétség. Néhányan kísérletet akartak tenni, hogy a csónakot a partra húzzák és csak Bligh kapitány erélyes föllépése tartóztatta vissza szándékuktól. Ezalatt néhány matróz, kiket a kapitány a szigetre küldött volt, néhány hordócska vízzel visszaérkezett.

Ideje volt távozni e barátságtalan parttól. Naplementre minden készen is volt; de a csónakot, hogy a parton levők beszállhassanak, a part közelébe huzni aggályos volt, mert a benszültök, kövekkel fegyverkezve, készen álltak annak megtámadására. Bligh kapitány erélyes magatartása azonban ezuttal is visszariasztotta őket a támadástól s szerencsésen csónakba szállhattak mind. Csak egy Bancroft nevű matróz, kinek — vesztére — észbe jutott, hogy ott felejtett valamit, mikor a partra ismét kiugrott, a benszültök egyszerre körülfogták s a szó teljes értelmében agyonkövették. Társai, löfgyverük nem levén, mit sem tehettek megmentésére. Rájok is közpör omlott a partról.

— Rajta legények, — kiáltá Bligh, — evezőkhöz gyorsan s el a parttól!

A benszültök az apály miatt sekélyes vízbe a csónak után ugráltak s újabb közpörrel árasztották el azt. Haywood egy melléje bukkott követ fölkapva, a támadók egyikét czélba vette, s ugy találta homlokot, hogy halva bukkott hátra. Bancroft meg volt boszulva. A benszültök azonban kis csónakokat oldoztak el a partról s a távozók után kezdtek evezni. Az üldözésnek nem lett volna jó következménye, midőn a kormányosnak egy jó gondolata támadt. Levette paszományos felöltőjét s az üldözők elé hajította.

Ezek az árnyért odahagyva a prédát, hogy azt kifoghassák, meglécsültek az üldözésben. Ez által a menekülők előnyt nyertek s a sziget csucását megkerülve, eltűntek üldözők szeme elől.

Ezalatt egész északa lett, s a vadak fölhagytak az üldözéssel. De az első kiszállási kísérlet e szerencsétlen eredménye nem volt biztató hasonlók ismétlésére. Legalább Bligh kapitány ugy vélekedett.

— Most már — monda — el kell határozni magunkat. Tonga-Tabu-ban, vagy bárhol akarnánk kikötni, a tofoai jelenet ismétlődne, s csekély számunkkal, löfgyverek nélkül, mulhatatlanul a vadak áldozataul esnénk. Csere-eszközaink s tárgyaink sincsenek, hogy jóindulatul megnyerjük s tőlök élelmiszereket vásárolhassunk. Így egészen magunkra s nyomorultul csekély készletünkre vagyunk utalva. Hogy ezekkel Timorba érheszünk, — odáig majdnem tizenkét száz tengeri mérföld! — naponként egy uncia kétszersültsel s egy félmészely vízzel kell egy-egy embernek beérnie. Csak így menekülhetünk; s így is csak azon föltétel alatt, ha nekem teljes és föltétlen engedelmisséget fogadtok s azt meg is tartjátok.

Tisztek és legénység egyhangulag fogadta s megesküdt rá.

— Ha valakinek a másik ellen valami haragja van, azt most el kell felednie; közértelemmel egy czélra működni a földolog. Igerítke-e ez is?

— Igerjük.

— Jól van barátim! ha szavakat megtartjátok — felelek menekülésükről.

Az ut most K. É. K. irányban vezetett. Május 4-kén este erős szél támadt. A tenger akkora hullámokat vetett, melyek a csónakot majdnem elborították. A vesztély percztől perczre nőtt. Átázva s majdnem megfagyva, evezni alig bírtak s magokat kissé fölmelegíteni csak egy eszébe rhumos théát s fejenként egy kenyérgyümölcs negyedrészt kapták.

A helyzet másnap s a következő napokon sem változott. Az oceán szigetei közt sikulva át, a benszültök által nem egyszer vétettek üldözöbe; de sikerült őket kikerülniök. Kikötni valahol: arról azonban szó sem lehetett.

Május 9-kén az előbbinél még borzasztóbb vihar tört ki. Dörgés és szakadatlan villámlás, omló zápor és dühögő szél közepette minden perczben a halál torkában lebegtek. Bligh kapitány — az esőtől ugy is átázott ruhákat a tenger vízbe mártatta, hogy a só lassan át s ez némi meleget adjon az eső által majdnem megdermesztett tagoknak. Az esőnek annyira haszna mégis volt, hogy ivóvízzel bőven ellátta a csónakot s így a legnagyobb kintől, a szomjúságtól megmentette az elhagyottakat.

Május 17-kén, ismét kiállott erős vihar után, a legénység csüggedni s panaszkodni kezdett. Kimerülve az éhségtől, az étel-adag megkötöttetését követelték. Hiszen, mondák, Uj-Hollandba érve majd helyreállhatják a biányt. Bligh kapitány azonban erélyesen ellenállt.

— Hogyan, — monda, — még felén sem vagyunk az utnak s már is elcsüggedtetek? S azt hiszitek, Uj-Hollandban könnyű lesz uj eleséget szerezni be? Nem ismeritek azt a földet és lakóit! Én tudom, hogy fogadták ott a vadak Cook kapitányt!

A következő tizenöt nap vidám, derült idő volt. A ruhákat meg lehetett szárítani. 27-dikén az uj-hollandi száraz keleti oldalát környező korall-szigetsziklák közé jutottak, melyek némelyikén bájós és üdezőlő tenyészet örvendeztet meg a szemeket. E korall-szigetek lakatlanok. Mindamellett vigyázva haladtak köztük s kötöttek ki némelyiken. Egy helyett osztriga-telepet találtak s felséges vendégséget csaptak belőle.

A csónakban egyebek közt egy gyújtó-üveget, kovácsot is találtak. Tüzet lehetett gyújtani: ha vadat, vagy halat akarnak sütni. Bligh kapitány három csoportra osztotta embereit. Egynek a csónakban kelle maradni s ott mindent rendbeszedni. A más kettő, két irányban, élelem után indított. Nehányan azonban panaszkodtak s nem akartak a szárazra menni, vagy félelem vagy fáradtság miatt. Egyik, elkeseredettebb a többinél, egyenesen megtámadta Bligh kapitányt, hogy ő a csónakban marad, őket pedig fáradtságos vadászatra küldi. A kapitány, átlátva, hogy a fegyelmetlenséget eltérnie s elharapózni engednie nem szabad, előrántotta kését, egy másikat pedig az ellenszegülő elé dobott s így szólott hozzá:

— Vedd magad, vagy leszurlik.

Ez erőlyes föllépés észre téríté amazt s bo-

test gyöngültével hanyatlott az ellentállási erő. Nehányan a lábait eldugadták; sokaknak, a kimerültség miatt, ellenállhatatlan álomosság vett erőt. Mindez a közelgő vég jele volt. Bligh kénytelen volt a gyöngültéknek kettős adagot adni, hogy némileg magokhoz jöjjenek.

Vége június 12-én reggel föltűnt a Timor sziget partja — miután háromezer hatszáz tengeri mérföldnyi utat, a legborzasztóbb nehézségek közt hagytak hátra.

Kupangban az angolok által nagy szíves-séggel fogadtattak. Két hónapot töltöttek ott, hogy magokhoz térjenek a kiállott szenvedések után. Akkor Bligh egy kis shoont vásárolt, melyen Bataviába hajózott át, a honnan Angliába hajózhatott.

1790. március 14-én kötöttek ki az elhagyottak Portsmouthban. Kiállott keserves kin-

lag a dán irodalomra, művészetre s zenére vonatkoznak.

* A valódi népszerűséget Párisban kiválóan jelzi az, hogy hány pipa fogy el valamely nevezetes egyént képével. Jelenleg az elnöki pipák kelnek legjobban, a Thiers-pipákban évenként mintegy 57,000-et adtak el, utána következnek Gambetta és Grévy. A negyedik helyen áll Capoul, a híres énekes, azután Csetevájó s az „Assomoir” (Zola regénye) két alakja: Gervaise és Mes Bottes.

Az Egyesült-Államok elnökeinek haját Washington Pierce (1853) gondosan megőrizték a Washingtoni patens-hivatalban. Nagy részük már a régi kor miatt meghalványult. Washington haja csaknem egészen ősz, de finom és lágy, Jeffersoné szürke és sötét vegyülék s kissé durvább, ugy szintén Jacksoné. Buchanan elnöké választatásakor 1857-ben e szokást megszüntette.

Mi az ember? Az egyiptomiak az embert beszélő állatnak nevezték. Mozes isten képmásának

CSETEVÁJO LÓPORRAKTÁRA ÉS „PANDA” SZELVÉME.

A SÁTOR A „NATAL” HAJÓ FÖLDJÉN.

CSETEVÁJO NEJEI ÉS LEÁNYA A SÁTORBAN.

csánatot kérve, késznek nyilatkozott engedelmeskedni.

A pihenés alatt a csónak osztrigákkal s egyéb kagylókkal, valamint édes vízzel s bőven ellátott. Tovább haladva, Bligh kapitány a két vadászcsapat egyikét tekenősbékákra, a másikat uoddi-kra (fürjeszerű madarak egy faja) küldötte ki. Az első csapat üres kézzel tért vissza. A második is csak hat darab madarat hozott, mivel az egyik matróz a vezénylőnek nem engedelmeskedve, a nagyobb csapatot elriasztotta.

E csekély élelmi szerek s az édes víz nélkül, melyet Új-Holland ez előpartjain találtak, kétségkívül elvesztek volna. Egészen kiaszott, legyöngült, majdnem árnyaszerű állapotban voltak. Innen Timorig, a hová igyekeztek, — bár az út nagyobb részen túl voltak már, — csak ismétlődtek, sőt növekedtek eddigi szenvedéseik. A

jaik elbeszélése a legmélyebb részvétet ébresztette irányukban, s egyszersmind a legnagyobb méltatlankodást szenvedéseik okozói ellen. A tengerészeti parancsnokság azonnal fölszereltette a „Pandra” nevű fregattot, huszonnégy ágyúval és százhatvan emberrel s a „Bounty” lázadóinak az üldözésére küldötte.

Lássuk most, mi lett ezekből.

(Folyt. köv.)

Egyveleg.

* A dánok érdekes menyasszonyi ajándékot adtak Thyra cumberlandi hercegnőnek. Igen csinos tolgya könyvszekrény ez, tizennégy láb hosszú s tizennyolc láb magas, goth stílusban készült s a régi dán írók s költők szobraival van gazdagon átkitve. A szekrényben mintegy 600 kötet van, melyek kizáró-

mondja; Aeschylus nappali lénynek, Sophokles képnek, Plotinus minden jó atyjának; Sokrates kis istennek, Pindár az árnyak álmának; Homér és Osszian gyöngye falevelnek, Job a por fiának, Herodot a nyomornak, Cicero egyenes állatnak, Plato isten közreható műszerének; Jean Paul félistennek, Schiller a természet urának és Goethe a világ kis istenének.

A postaforgalom a múlt évben az egész világon 3300 millió levélre ment, azaz naponként mintegy 9 1/4 milliót küldtek el. A táviratok száma 130 millió volt, azaz naponként 353 ezer s ebből mintegy egyharmadrész volt egészen magánjellegű.

A Niagara-vízesés környékét nemzetközi parkká akarják átalakítani s úgy az Egyesült-Államokból, mint Kanadából külön bizottság működik e célra. Mintegy három négyszög mérföldnyi területet akarnak kisajátítani, közbe esnek a Ludsziget s az új függő híd is; az egész költség 260 ezer font sterling lenne.

Képek a szerb kongresszusról.

A Duna jobbpartján, a horvát-szlavonorsági gyönyörű Fruska-Gora hegyiség keleti lábában, Péterváradtól egy kis órányira fekszik szintén a horvát-szlavon határörvidék területén a görög-keleti szerbek metropolisa, az alig 5000 lakosú kisdud Karlovitz (magyarosan Karlóca), hol jelenleg a szerb nemzeti egyház kongresszusa székelt. Minden három évben kell egyszer, hat heti ülésezésre, összehívni ez egyházi parlamentet; tavaly lett volna már ideje, de akkortól a háborús világ miatt elmaradt. Most f. é. szeptember 28-án nyílt meg.

Karlovitz fekvése festői; a természet sokkal szebbé tette, mint az emberi kezek, mert építkezését, utcái rendjét és tisztaságát tekintve, városnak alig mondható. Lakói túlyomó része óhitű (gör.-keleti) szerb; kevés a katolikus horvát, s csak valamivel több a német elem benne. A szerbeknek három templomuk van itt, közte a patriarcha-érseki székesegyház; a katho-

sengve, a XVII. század diplomáciáját jellemző kicsinyeskedéssel úgy egyeztek meg végre, hogy a kápolna négy oldalajóján egyszerre lépjenek be a négy szövetség hatalmasság követi, hogy egyiknek se legyen elsőége a többi fölött.

A székesegyház s a patriarchai lak közelében emelkedik a szerb főgymnázium, mely 100—200 tanulóval ellátást és bennlakást adó alumniummal van berendezve, melyet Strati-mirovich a híres metropolita-érsek (s magyar nemes) alapított. A főgymnáziumot papnővelde tetőzi be, mely közelebről néhány évig szűnelt, mivel a papok nagy számmal voltak s nem jutottak eklézsiához az egyházközségek kevesbítése s összeolvastása folytán. Tavaly azonban a papnővelde újra megnyílt.

Karlovitznak egyházi központságán túl másik nevezetessége bortermelése, különösen a világhírű ráczürmös, mely karloviczi név alatt megy a kereskedésbe; jó híre azonban kétséssé van téve a tömördek hamisítás által, mert Karlovitz sokkal kevesebbet termel, mint a mennyi e név alatt eladatik.

párt azonban roppant többséggel Stojkovic Arzen budai püspököt (a kiról mindjárt) választotta. A korona e választást nem erősítte meg. Így merült föl, mint közvetítő eszköz, a jámbor Ivackovic jelöltisége, kiról egyszerre bebizonyított, hogy ő tulajdonképp nem román, hanem szerb.

Stojkovic Arzen, a budai (vagy tulajdonképp szent-endrei) megyés püspök elavult politikai nézetekkel, korlátozott kalugyer műveltséggel s hierarchiai hajlamokkal bíró ember. Mindenben a régi iskola hive.

A másik oldalon Angyélies Germán, a bácsi (ujvidéki) püspök daliás, meglepően szép és férfias alakja tűnik föl. Modern műveltségű és sokoldalú képzettséggel bíró ember, ki finom modorral szívós erélyt párosít. Most 58 éves. S alig csalódunk, ha benne a jövőbeli patriarchát látjuk; ámbár ő a tulzó szerbeknek nem kedvence. A világi elem általában nem szereti, mert ő is erős klerikális. Politikája az, mi a nagynevű szerb hazafi Tököl Sabbásé volt: összeegyeztetni a szerb nemzeti egyéniséget a magyar

AZ ÉSZAKKELETI ÁJTÁRAT A JEGES-TENGEREN. — NORDENSKJÖLD UTJA.

likos horvátoknak is van egy templomuk a városban. Az érseki székesegyház mellett van a patriarcha lakása; ódon, disztelen, szűk és roskadozó épület. Ha a patriarchák jobban gazdálkodtak volna, már rég fölépülhetett volna a több mint félévszázad óta tervezett díszes rezidencia; mert a karloviczi szerb érseknek, a hagyományos rossz gazdálkodás mellett is meghaladja jövedelme a 60—80 ezer forintot; jó gazdálkodással pedig 100—120 ezret könnyen megúthetne. Most azonban már komolyan hozzá kezdtek az érseki palota építésének a terveléséhez; talán lesz valami belőle. Egyébiránt mind a székesegyház, mind az érseki lak a múlt századból való épületek, s képműnkön a balsarokban láthatók.

Mellettük az ugynevezett béke-kápolna tűnik a képen szemünkbe. Ez a város északkeleti részén, emelt dombon fekszik. Itt kötött meg a bécsi béke-előzményeket kigúnyoló karloviczi béke a törökkel, 1699-ben. A történeti hagyomány szerint, a külföldi hatalmak képviselői, kik e békekötésnél szerepeltek, az elsőség felett ver-

A szerb kongresszusra visszatérve, képünk annak főbb alakjait hű rajzokban tünteti föl.

Középén, alul, a kongresszusi királyi biztos, Sztancsich György, a szerb eredetű, de hazafias magyar érzelmű Pancesova-városi főispán látható. A szerbek nem nagyon örültek királyi biztossá nevezetésének. De azért csak összeférnek vele; ő a kongresszuson az állami főfelügyeletet teljesíti, de a tanácskozáshoz nem foly be.

Fölötte, középtűt felül, az ősz patriarcha, vagy metropolita-érsek, a görög-keleti szerb egyháztartomány feje, a jámbor — gyöngeségig jámbor — de különben minden tiszteleltre méltó aggyastán, a 76 éves Ivackovic Prokop ősz alakja látható. Ő először román metropolita volt; a szerbek és románok egyházi különválása s két tartományra osztása után ugyanis a nagy-szebeni (erdélyi) püspökség érsekséggé s metropolitassá vált. Saguna, a nagveszű főpap volt az első érsek. Utána Ivackovic, előbb aradi oláh püspök, választott. Egy év múlva megürült a karloviczi érsekség. A kormány jelöltje Gruics pakráci püspök és érseki helyettes volt; a szerb nemzeti

állami hazafisággal. Ez, a jól felfogott szerb érdek is, teszi őt a jövő jelöltjévé egyházában; mert tekintélye, mit jellemével s tudományosságával biztosított magának, ellenfelei előtt is el van ismerve.

Az alsó sorban, a kir. biztos oldalán, a kongresszus világi tagjai közt a két legnevezetesebbikkel ismerkedünk meg. Jobbról Brankovics István, nyug. cs. kir. törvényszéki ülnök, volt országgyűlési képviselő, ujvidéki gazdag és tekintélyes polgár, a multkori s a jelenlegi kongresszusnak is választott alelnöke; sima modoru, tisztes jellemű s talpig becsületes férfiú. — Balról, a budapesti képviselőházból s a Mileti's bűnpöréből (kinek védője volt) jól ismert dr. Polit Mihály, a kongresszuson a nemzeti párt vezérszónoka, látható. Európai műveltségű ember. Érzelmekre, elveire nézve omladista, tulzó szerb; de okosabb a faltörő Miletiesnél. A nemzetiségi képviselők között jelenleg az országgyűlésen a legjelentékenyebb helyet foglalja el, hasonlót ahhoz, mint évek előtt Mocsonyi Sándor. Modora sokszor kihívó, de beszédeiből

hogy nevünk és leszármazásunk e megtiszteltetésnek némileg minket is részesévé teszen.

Ép azért nem is gondolom, hogy helyesen cselekednénk, ha magunk különben sem lehetnénk jelen, magunkat ez ünnepélyen képviseltetnénk.

Mi csak a gyermeki kegyelet bánatos könyvével közelíthetünk atyám sírjához s ezt nem lehet képviseltetni.

A mi fiúi kegyeletünk bizonynyal nem fog hiányozni atyám síremlékénél, de annak csendben, zajtalanul, ostentat'o nélkül kell oda függesztetni, mint zajtalan a könny, mely édes jó atyámra gondolva szemeimbe tödul.

Lélekben önnékel leszünk. Csak így lehet, csak így szabad ott lennünk.

Vegyük még egyszer maradandó háláérzetünk biztosítását s fogadjá ön uram, és adja át kérem Zlinszkynek asszonyságnak kiváló e lekötözött tiszteletemet

Kossuth Lajos.

Az itt közlöttékből kitűnik, hogy a siremlék leleplezésének ideje még nem volt meghatározva véglegesen, de ha a zord időjárás oly szokatlanul korán be nem köszönt, még az idén meg lehetett volna tartani. Így azonban czélszerűbbnek találták — írják Zlinszky és dr. Halász — elhalasztani a jövő tavaszra, s az akkor történnendőről, nevezetesen az ünnepély napjáról, az Alsó-Dabara utazás legkönnyebb módjáról, kiemelt értesítést tesz közzé a bizottság, s bizton remélik, hogy az alsó-dabasi temető akkor a közérzet nemzeti ünnepélyének színhelyévé válik.

Irodalom és művészet.

Madách Imre összes művei. Az Athenaeum kiadóhivatala becses gyűjteményes munkával gazdagította irodalmunkat: Madách Imre összes műveivel, melyeket a költő halála után barátja Bérczy Károly kezdett volt sajtó alá rendezni, de ő is elhunyan, Gyulai Pál vett át s rendezett és adott ki három erős vastag kötetben. Madách az 1861-ki országgyűlésen, mint politikai szónok, egy beszédével ébresztett figyelmet; de a nagy szellemű író, a bölcsész-költő akkor senki sem sejtette benne. Pár év múlva, az „Ember tragédiájá"-val, irodalmunk legnagyobb nevei közt emlegettetett; s ismét pár év múlva a halál bezárta az oly fényesen megnyílt pályát, a nélkül, hogy hírneve magaslatán még főművéhez méltó műveket alkothatott volna. Amde az „Ember tragédiájá" Madáchnak nem volt első, sem egyetlen nagyobb műve. Kora ifjúsága óta készült az írói pályára. Küzdött az eszmével, a nyelvvel, a kifejezéssel; s diadala ezeken még az Ember tragédiájában sem mondható egészen teljesnek. Tartalma gazdagsága ellensége lón formai szépségének s alkotási tökéletének. De bár az „omne tulit punctum"-ot művei nem érik el, az egész költői egyéniség sokkal érdekesebb s egyes művei s azokban egyes részletek sokkal becsesebbek, hogysen elveszni hagyni szabad lett volna azokat. Az első (legkisebb) kötet a rövid életrajzos előszón s Bérczy Károly emlékbeszédén kívül a lyrai költeményeket tartalmazza, melyekben Madách egyáltalában nem jár a magyar lyra taposott országutain; tárgyai választásában merész, felfogásában eredeti, eszméi sokszor súlyosak s főhíbbája csak a forma sokszori nehézkessége, mely az alakításban is gátolja a kereksegre jutást. De vannak egyes, igazán szép, becses, s emlékünkből vésődő darabok. — A második kötet három nagy drámai költeményt tartalmaz: a „Férfi és nő"-t (1843-ból), mely a görög hitmondából a Herakles és Dejanira történetét dolgozza föl, ugyanazzal a típus-alkotásra irányzott czállal, mely később a költő főművében lett sokkal teljes kifejezést; „Mária királynő"-t (1855.), mely szélesre vett, inkább epikai jellegű foldolgozása történelmünk egy nevezetes epizódjának, melylyel sokan birkóztak már, de még eddig senki nem több vagy csak annyi sikerrel is, mint Madách; s végre az „Ember tragédiáját," melyről ezuttal bővebben szólni fölsőlegesnek tartjuk. A harmadik kötetben meg két befejezett drámai mű van: „Mózes" (1860.) szintén epikai fölfogású — tárgya is arra kész, — de egyes részeiben szintén felette becses; „Csák végnapjai" (1861.) legutolsó, s legdrámaibb, e nagy, de küzdő erő ilyenné kísérelteté közt. E két utóbbi darabot Madách az elnyomatás

éveiben írta s a politikai érzelem és irány erősen meglátszik rajtok. Ugyanez iránynak, de szatirikus alakban ad szintén sikerült kifejezést a „Czivilizator" című „komödia Aristofánes modorában", a Bach-világ erős, gunyos, maró rajza, hol a civilizátor Stroom német beamter természetét és többi személyek az egyes nemzetiségek (magyar, német, olasz, tót, rác, oláh) képviselői, a kar pedig — svábbogarak. Erdemes előlvasni ma is; s becses azért is, hogy egyetlen kísérlet nálunk az aristofáni vigjátékra. Még egy töredék, „Tündéralom" című, az „Ember tragédiájá"-nak ellendarabjaul tervezett „Ember komédiájá"-ból — zárja be a drámai formában készült művek sorát, melyek közül azonban az első ifjúkori kísérletek kimaradtak s csak azok közöltetnek, melyek egy vagy más tekintetben becsesek. — A harmadik kötet hátralevő részét még vegyes művek töltik be. Két aesthetikai s társadalmi értekezés a szerző szépfoglalói az akadémiában és Kisfaludy-társaságban, (melyek az „Ember tragédiájá" költőjét siettek tagjaikká választani.) — egy elbeszélés, néhány politikai beszéd s néhány levél, Szontagh Pálhoz, legrégibb s legbizalmasabb barátjához. — A nagybeesü gyűjtemény (XXXVIII. és 280., 485., 484. lap, összesen közel 70 iv) ára 7 frt 50 kr.

Madách több költeményét lapunk előbbi évfolyamaiból is ismerik olvasóink, így a „Táborban", „Félközönség", „Vigadjunk!", „A világ baja", „Ott-hon", stb. című szép költeményeit. Megjelent összes műveiből adjuk most még a következőket:

Harangszó.

Megkondul a völgy harangja
Alkonyatkor csendesen,
Édes fájó áhítattal
Hallgattam meg a hegyen.

Egykor e harang szavából
Csak gyönyört értettem én,
Mert tudám, hogy várakozva
Hó kebel dobog felém.

S míg a kedves jelle lánykám
Felpirul s előmbé néz,
Nékem a kétes homályból
Csókot int a drága kéz.

Később, hogy kedves halottat
Rejte tölem is a sír,
Esdettem, hogy más kimondja,
Mihéz szívem szót sem bír.

És kimondta a harangszó,
Mint egy régi jó barát,
A ki részt vesz örömlükben
S enyhíti szívünk baját.

Majd meg egykor mint a munkás,
Fáradalmas hét után,
Várva várom a harangszót
Életemnek alkonyán.

S hogyha küzdelnim korának
Hétköznapja telve lesz,
Ismét e szelid harangszó
Nyugtót nékem is szerez.

Egy hölgyhöz.

Most látom mily erősen
Má haszna a sok beszédnek,
Ha nem teszték lanyha népek?
Édes hazám gyász példád beh
Hűn mutatja:
Egyik nép a másikat hogy
Veszni hagyja.

Egy mártyr sírján.

Emléked nincsen és mégis kiáltva
Beszélik, hogy nem élsz, hogy megbukál,
A népszabadság, mely nyög éltörpva,
A bűn, mely ismét emelt fővel jár.

Petőfi sírjára.

Nem mondja kised siri jel:
E zugban porlik tested el,
És jól van az, mert így a sír,
S a melyen egy hon népe sir,
S kőrelmagyogja szellemed,
Egészen e hon keble lett.

Te a szabadságot megdölvözölted
Még bölcsőjében, az viszont neked
Utolsó bucsuzás képen megírta
Ágyudörgésekkel — sírversedet.

Az „Athenaeum nagy képes naptára," melyet Concha Károly nagy gondallal szerkesztett, megjelent a jövő évre. Szépirodalmi részében találunk Arany Jánostól egy új költeményt, melyet a költő Petőfi

halálának 30-ik évfordulója alkalmával írt s mely így hangzik:

Harmincz év múlva.

Arany Jánostól.

Álmaimat gyakran látogatód most is,
Rég sír felez, oh de nem nyughatol ott is —
Ha ugyan jámbor kéz teneked sirt ásoott
S nem temetetlen bolyg földi alak-másod.

Volna hitünk mint a római, a hellén,
Már égne az oltár tovatűntöd helyén,
Magad istenülve, örök istenek tárt
Csarnokában szívnád az üdítő nektárt.

De így is, az évek haladó terhelével,
Mely minket elagaszta, te gyarapulsz névvel;
A mit adál, abból nincs semmi elveszve:
Fíról fira szállis te, mint egy közsé eszme.

Hanem én, ki testben veled együtt éltem,
Elborulok néha, s iszonyodva kérdelem:
Vad kozák a láncsát hű szivedbe tolá? ...
Vagy fejszével ütött agyon buta oláh? ...

A szépirodalmi részben van ezenkívül négy költemény Madách Imrétől, most megjelent összes műveiből; fiatalabb költőink közül Endrődi Sándortól, Szász Gerőttől és Vargha Gyulától egy-egy vers; beszélők Vargha Jánostól (a szegedi katasztrófa napjaiból) és Sümegi Kálmántól. Cikklek: Szathmáry Györgytől, „A főuri nemzetségek életviszonyai," Király Páltól „Naplótöredékek francia- és olaszországi utjából" látogatása a karthauzi zárdában és Kossuthnál, a mely utóbirtól mult évben a „Vasárnapi Ujság"-ban is adott egy érdekes közleményt; továbbá közlemények a székesfehérvári kiállításról, Szegedről, a királyi pár ezüstmenyegzőjéről, több életrajz, melyek sorát a Blaháné nyitja meg, stb. Végül a czimtár, vásárok jegyzéke, hirdetések. Ára 1 frt.

„Tompa életéhez" czim alatt érdekes közlemény jelent meg dr. Ferenczy Józseftől az Abafi Lajos által szerkesztett „Figyelő" októberi füzetében. Ferenczy egy eddig kiadatlan költeményt is közöl Tompától, megjegyezve, hogy annak idejében (az ötvenes években) a cenzura miatt nem jelenhetett meg és Szemere Miklóshoz küldte el. E költemény így szól:

Hűvös szél fú

Tompa Mihálytól.

Hűvös szél fú kelet felől,
Szegény Erdélyország felől,
Jegyben járt már régen velünk
Lakodalmat még nem értünk
Magyarhaza menyasszonya
Szép kis ország,
Jegygyűrűnket, koszorúnkat
Hogy elorzák!

Meleg szellő fú dél felől,
Távol Törökország felől,
Meleg szellő honfűbát
Förpő sóhajából támadt.
Édes hazám, Magyarország
Arva népe!
Hogy jutottál a bujdosók
Kenyerére!

Lanyha szél fú nyugat felől,
Nyugati országok felől,
Mi haszna a sok beszédnek,
Ha nem teszték lanyha népek?
Édes hazám gyász példád beh
Hűn mutatja:
Egyik nép a másikat hogy
Veszni hagyja.

Hideg szél fú észak felől,
Hideg Muszkaország felől,
Megfagyasztá minket észak:
A nemzetjog szóbeszéd csak!
Ki erősebb, ül s parancsol
A világon,
Elnyomott népek nyakába
Hull a járom.

Indúljatok lanyha szelek
Hadd szűnjék a hűvös ... meleg ...
Vagy bódulj meg fagyos orkán,
Mint a hang a tigris torkán,
Ronts, emészs, és dúlni semmit
Ha már nem kap:
Magszakadva rogyjon össze
Bősz hatalmad.

„Hungaricae res" czim alatt új rópirat jelent meg a Franklin-társulat bizománnyában „egy konzervatív" tollából, ki magát az Andrássy-féle külügyi politika hívének vallja, s Sennyei bárót egy oly konzervatív párt alakítására hívja fel, mely e külügyi politikát támogatná. A rópirat I. fejezete közt And-

rassy visszalépéséről, a II. a bécsi látogatásról, a III-dik a magyar konzervatív pátról.

A nemzeti színház operájának ismét primadonna vendége van: *Giovanni Zaccà* asszony, ki jó énekesnő, de Wilt asszony után nehezebb lett számára a siker. A primadonna vendég szereplését most teszi szükségessé, mert Nagyné Benza Ida beteg, s hosszabb szabadságidőt kapott.

A népszínházban „Bocaccio" előadása s abban Blaháné játéka és éneke minden este nagy közönséget gyűjt össze. E hó 31-ikére egy új népszínmű van kitűzve: „*Nótás Kata*", szerzője Győry Vilmos, ismert írónk.

Közzétézetek, egyletek.

A magyar jogászgűlés e hó 19-én nyílt meg, s e hó 22-ikéig tartott. Az ülések az akadémia egyik termében folytak. Vidékről ezuttal nem oly számonosan jöttek fel, mint máskor, de a budapesti ügyvédek élénk érdeklődést tanusítottak, s a bírói kar is nagyobb arányban volt képviselve. A megnyitó ülésen jelen volt *Pauler* igazságügyiminiszter is. Az ülést *Majláth* György országbírói hosszabb beszéddel nyitotta meg, melyben tetszés közt fejtegette, hogy jelen viszonyaink közt mi a jogászgűlés feladata. Hoffmann Pál indítványára elnökké egyhangulag *Wessel* Gusztáv egyetemi tanárt, al-elnökké *Hodosy* Imre budapesti ügyvédet választották meg. *Majláth* György átengedvén az elnöki székét Wenzelnék, ez mindenekelőtt melegen emlékezett meg *Majláth* György érdemeiről hazánk jogszolgáltatása terén, aztán megköszönvén megválasztását, a hetedik magyar jogászgűlést megnyitottnak nyilvánította. Ezután *Sigmund* Vilmos titkár felolvasta az állandó bizottság jelentését a jogreform terén fölmerült jelenségekről. A jogászgűlés főmozgásait a szakosztályi ülésekben fejezték ki, hol az igazságszolgáltatásra és jogügyi kérdésekre vonatkozó eszmecserék folytak, s az ezek szerint történt megállapodások terjesztettek a zárgűlés elé, hol e hó 22-ikén élénk vitákat idéztek elő. Várták hogy *Majláth* György is beszéljen fog, mert híre terjedt, hogy az esetre, ha az egyik szakosztálynak a bírói kinevezésekre és előléptetésekre vonatkozó indítványát tekintélyes odáról megtámadnák, az országbíró személyesen fog felszólalni az indítvány védelmére. Azt várták, hogy *Csemeghy* Károly fogja e támadást intézni; de la támadás elmaradt, és így a védelem is; az illető indítványt a gűlés nagy többséggel elfogadta. Ezzel a jogászgűlés befejezte teendőit.

A magyar tud. akadémia okt. 20-iki ülésében (matematikai és természettudományi osztály) szakszerű tárgyakat olvastak föl az értekezők. Első volt *Kunkoly* Miklós értekezése a „Brorsen üstökös, hulló csillagok s az 1878. aug. 12—13-iki részletes holdfogyatkozás spektrumá"-ról. *Lengyel* Béla „a gázok utóvilágításáról a Geissler-féle csövekben" értekezett. *Than* Károly bemutatta, *Stollár* Gyula kassai gazd. intézeti tanár értekezését az „Alsó-kékedí gyógyforrás vegyelemzésé"-ről. — *B. Eötvös* Loránt pedig betérjeszti dr. *Weineck* László lipsei csillagász hazánkfia „Az instrumentális fényhajtás szerepe egy Venus átvonulás fotografiai felvételénél" című dolgozatát. Utána *Hunyadi* Jenő „A Mébius-féle kriteriumok a kúpszeletek elméletében" című saját értekezését. Végül ugyancsak Hunyadi mutatta be *Suppan* Vilmos „Kup és hengerfelületek önnálló vetítésben" című értekezését.

A természettudományi társulat okt. 22-iki havi ülésén először *Ring* Hermann értekezett azon kérdésről: elem-e a chlor? Ezután *Lengyel* Béla értekezett a gázok utóvilágításáról a Geissler-féle csövekben.

A Petőfi-társaság e hó 19-én tartott havi ülése nagy közönség előtt folyt le. *Erődi* Béla a „Török elem a Zrínyiásban" czim alatt új oldalláról ismerette költészetünk e híres eposzát. A terjedelmes tanulmány kimutatja, hogy a török elem ép oly mennyiségben van az eposzban képviselve, mint a magyar. *Erődi* fejtegetésében főleg a Zrínyiász történeti részére, az előforduló személyekre és a meny nyörben ezek kiváló szerepet játszanak, jellemzésükre, a török viszonyok, erkölcsök, szokások, gondolkodás s egyéb vonatkozásokról volt tekintettel. Az énekeket egyenkint taglalva, kitűnik, hogy Zrínyi nemcsak tökéletesen bírta a török nyelvet, de ismerte Naima török történetíró műveit is, és a Szolimán-korszakot

jellemzően festi. Ott azonban, a hol a magyar és török nemzet harczaiban az alvilág szörnyeit, ördögeit szerepelteti, látszik, hogy nem volt egészen tisztában a törökök vallásával. Azok az ördög-idézetek azonosak a középkor ördögidézési myszteriumaival. Ez hibája a műnek, mely azonban ezt nem tekintve, élénken festi a két nemzet szörnyű tusáját, az ördög kezének működését Szigetvár elestében. A megjeljenzt előadás után *Komcsy* József olvasta föl *Reveczky* Gyulának „Festett ideál" című költeményét, mely hatást tett. *Balász* Sándor a polgári életből merített tárgyú humoreszket mutatott be: „A legrettentőbb boszu" czim alatt.

A pesti lovaregylet az elhunyt *Wenckheim* Béla br. helyébe *Károlyi* Gyula grófit választá elnöknek.

Egyház és iskola

Lenhossék jubileuma. Lenhossék József, az orvosi egyetem tudós tanára, most huszonöt éve lépett a tanári pályára. Az egyetemi ifjuság e hó 19-én fáklýásmennettel ünnepelte meg ennek emlékét. Már délelőtt az orvosnövendékek költőtsége jelent meg nála és Okoliesányi orvostanhallgató adott kifejezést az ifjuság tiszteletének. Este pedig fáklýásmennetet rendeztek, mely az üllői úton levő klinika elől vonult Lenhossék muzeum-körúti szállására. Itt *Sándor* József negyedéves orvosnövendék mondott üdvözlő beszédet, mire Lenhossék megilletődéssel és nagy éljenzések közt válaszolt. A jubiláns e napon több kiváló férfitől kapott szerencsekívánó iratokat, köztük *Trefort* minisztertől, *Haynald* bibornoktól, *Pulsky* Ferencztől és *Jókai* Mórtól is.

A kolozsvári egyetem számára *Tollas* Károly, egy korán elhunyt tehetséges ifjú, ki szenvedélylyel foglalkozott a tudományokkal, 8000 frtot hagyott végrendeletében.

Balesetek, elemi csapások.

A spanyolországi árvíz. Oriási vihar és felhőszaadás pusztított Spanyolország déli részeiben e hó 14-én. Malaga, Almeria, Granada és Sevilla tartományok nagyon sokat szenvedtek, de mindent fölülmul a borzasztó csapás, mely a földközi tenger felé eső Murcia tartományt érte, hol a Segura folyó áradása egész falvakat sodort el a földszínről, s több várost ontott romokba. A rohanó ár Nonduernas, Fra-Alta, Torre-Aguera, Alcantarilla, La Raya helységeket csaknem tökéletesen elsöpötte. Lorca, Murcia, Orihuela városokban száz meg száz ház omlott össze. Az ár a legtöbb helyet éjjel lepte meg, s oly gyorsan jött és nőtt, hogy menekülni alig lehetett, valamint megmenteni pedig épen nem. A szegedi rémes katasztrófa ismétlődött itt. Minden újabb tudósítás borzasztóbbnak festi a pusztulást. Ezek maradtak fedél nélkül, és százak élete vesztett oda. A károk milliókra rugnak. Murcia városában 200 a halottak száma, Orihuelában 50, Lorcanban 60. Két teljes napig lehetetlen volt segélyt nyújtani a falvaknak és tanyáknak. Alfonz király azonnal Murciaába utazott, mihelyt a vasúti közlekedés helyreállt. A gyűjtéseket az országban rögtön megindították, s külföldön is gyűjtő bizottságok alakulnak. A hajléktalanok számát 20,000-re becsülik. A kár magában Murciaában 25 millió frank. Újabb hírek szerint az összes kárt hatvan millió frankra becsülik. Murcia tartományban 500 ember veszett a hullámok közé; 3500 ház és 120 malom elpusztult. Almeria és Malaga tartományokban is nagy a kár. Alfonz király 50,000 frankot adott az árvízkárosultak javára.

Mi ujság?

A képviselőház megkezdé üléseit. Az okt. 23-iki ülésen *Szell* Kálmán volt leköszönt pénzügyminiszter is megjelent s a pártion kívüliek (*Kautz* és *Péchy* Manó) között foglalt helyet. Annnyiban már szint is vallott, hogy a kormány Bosznia közigazgatására vonatkozó törvényjavaslata elfogadására nem állt föl. Az okt. 24-iki ülésben *Törő* Kálmán mondott hosszabb beszédet a budapesti körút kiépítése tárgyában. A ház a jövő keddig elhalasztotta üléseit. Akkor kezdődik a honosítás, Bosznia közigazgatása, a hadsereg létszámának újabb tíz évre leendő megállapítására vonatkozó nagyfóntosságú törvényjavaslatok tárgyalása.

Mennyasszony-kérés a bécsi Burghban. Baylen herceg, a spanyol király követé és kísérete, e hó 18-án érkeztek Bécsbe, hol Odescalchi herceg kamarás várt rájuk, mint a ki az udvar részéről rendeltetett a követésg mellé. A király, ki akkor Budapesten időzött, e hó 21-ikén fogadta a spanyol király követét, s ekkor történt Mária Krisztina főhercegnő kezének megkérése.

A déli órákban már nagy tömeg gyűlt össze a Burg belső udvarán, hogy lássák a fölvonulást. Először gróf Hunyady főszertartásmester érkezett meg, s azután a kíséret, mely a főhercegnőt Spanyolországba fogja követni. Köztük van gróf. Andrássy Manó leánya, Irma grófnő is. Kevéssel 2 óra előtt hajtatott be a nyitott udvari kocsin Krisztina főhercegnő, anyjával, Erzsébet főhercegnővel. Baylen herceg 2 órakor érkezett a bécsi spanyol követésg tagjaival és három fényes kocsi foglaltak el. A herceget ő felsége elé vezették s egyedül maradtak. A követ a spanyol királynak egy sajtókezi levelét nyújtotta át, s francia nyelven így szól:

„Ő felsége Alfonz spanyol király azon megtisztelő megbízatást ruházta rám, hogy fölségedtől, mint az uralkodó család fejétől, Krisztina ő fenségek kezét a spanyol király ő felsége számára megkérjem."

Uralkodónk beleegyezőleg válaszolt, s a választ egy írásból föl is olvasta szintén francia nyelven. Mintán a herceg bemutatva kíséretet uralkodónknak, a spanyol követ kíséretével azon szalónba ment, melyben Krisztina főhercegnőnek és anyjának a herceget kellett fogadni.

Krisztina főhercegnő és anyja a terem közepén ültek, mögöttük udvarhölgyek álltak. Baylen herceg a főhercegnőnek is Alfonz király sajtókezeileg írt levelét nyújtotta át, és ugyanoly beszédet intézett hozzá, mint a királyhoz. A főhercegnő észrevehetőleg meg volt hatva, miatt lebegező választ kimondta. A herceg ezután bemutatta kíséretét. A szertartás után pedig Krisztina főhercegnőnek királyá nevében egy gyámánt gyűrit nyújtott át, melyen A. C. összefont betűk vannak kivésve. Több ajándékot nem hozott magával, ezeket a spanyol korona-gyámántokkal együtt, a Madridba való bevonulás után fogják a főhercegnőnek ünnepélyesen átadni. Ezzel a félórát tartó hivatalos megkérés véget ért. Baylen herceg most a mennyasszony nagybátyjához Albrecht főherceghez hajtattott, s a spanyol király levelét adta át; aztán Rajner főhercegnél tett látogatást a követésg. Délután 5 órakor visszatértek a Burghba, hol udvari ebéd volt; 23-án Albrecht és 24-én Rajner főherceg adtak ebédet a követésg tiszteletére.

Krisztina főhercegnő nov. 18-án távozik Bécsből, Alfonz ő király a spanyol határon, Fuenterabianban fogja várni és fogadni.

A királyi völégényt ő felsége a 42-ik eszh gyalogezred tulajdonosának nevezte ki, mely a monarchia egyik legrégibb ezrede; egykor Wellington herceg is tulajdonosa volt, legutolsó tulajdonosa pedig az elhunyt hannoverai exkirály.

A királyné Gödöllőn. A királyné gödöllői életmódja meglehetősen egyszerű. Laktermeit 10—11 órakor hagyja el, aztán megnézi az istállókban, onnan a fedett lovagló pályába megy, hol Hüttemann főlovász (Renz cirkusának egyik volt tagja) vezetése alatt a vadászpárikák gyakoroltatnak be. E lovagló pályában rendeztetnek olykor-olykor előadások a magasabb műlovaglásból, hol a kis félénk szerecsen is — a királynő nem csekély gyönyörködtetésére — oktatást nyer a lovaglásban. A pálya a legnagyobb kényelemmel s valóban királyi pompával van berendezve, meglehetősen tágas, fűthető, s a nézők számára esinos állványokkal van ellátva. A cirkusokban előforduló körpálya itt sem hiányzik, sőt adandó alkalmakra zongora is van ide helyezve. E lovagló hely a palota egyik szárnyához van építve, s mely kevésű, azért a tavasszal átálaktíják, a mire 50,000 forint van szánuva. E cirkusban gyakran fényes előadásokat tartanak, s ezek a királyné előtt különösen kedveltek. A királyné délelőtt rendszeren hosszabb ideig lovagol itt, aztán visszavonul termeibe s a szellemi foglalkozás veszi kezdetét s tart egész délután 4 óráig. Ekkor ugyanis ama nevezetes próbaszerű rókavadászatok rendeztetnek a gödöllői koronai vadászterületekben, melyeknél a királynő ismert bámulatos vakmerőséggel a legnagyobb akadályokat is legyőzi.

A deési kiállítás. Szolnok-Dobokamegye székvárosa e hó 18-ika óta élénk napokat él. A gazdasági és iparkiallítás szépen sikerült, s nemcsak a megyéből, hanem az ország távolabbi részeiből is sok érdekes terményt és ipareziket küldtek. A gazdasági tárlat különösen magára vonja a figyelmet. Átalában van nézni való elég, melyek nemcsak látványt, hanem

tanulást is szorgalmaztak. Az érdeklődés ellenében panasz. A környékből minden nap sokan érkeznek. E hó 22-én 1125, másnap pedig 996 látogatója volt a tárlatnak. E hó 23-ika ünnepélyes nap lett. A székesfehérvári kiállítás elnöke gr. Zichy Jenő szép beszéd kíséretében osztotta ki a székesfehérvári érmeit. Ezután B. Bánffy Dező főispán és kiállítás elnök mondott beszédet. Este lakoma volt, s részt vett abban Türr tábornok is, ki a Szamos vize megvizsgálása végett utazik Erdélyben, s úgy találta, hogy propellerekkel a Szamos hajózható lenne. A lakomán a tábornok nagy tetszéssel fogadott pohárköszöntőt mondott a gazdasági viszonyokról és a közlekedési utak fontosságáról. A lakomán B. Bánffy mondta az első felköszöntőt Zichy Jenőre és Türr tábornokra. Zichy a város polgármesterét Róthot elvette, stb.

A főváros magyarországi a német színházak állapota eléggé elárulja. A hermina-téri ugynevezett „német népszínház“ rendszeren épen olyan üres, mint a jóval nagyobb gyapju-utcai színház. A „Pester Journal“ meg is mondja, hogy Budapestben nincs többé német színház. A nemzeti színháznak és népszínháznak pedig mindig van közönsége.

Jótkonyáság. Pisztor Jákabné szül. Simonyi Anna Kammermayer budapesti polgármesternek 10,000 forintot adott át jótkonyos czélra. Ebből a városi szegények közt 2000 forintot osztandó ki, ugyanennyi a Rókus-kórház alapítási céljára; egyenkint ezer forint jut a tereztvárosi, a lipótvárosi és a ferencziek templomának, a magyar gazdaszennyek árvaházának és a vakok intézetének.

Az őszi löversenyek e hó 19-én és 21-én történtek, igazi őszi időjárás mellett, kivált a második napon. Az első napi futtatások megnevezése a királyi pár is megjelent. Az udvari párholyban báró Haymerle külügyminiszter és b. Orszó Béla miniszter is láthatók voltak. Nagy közönség egyik nap sem gyűlt össze. A második napon a folyvást zuhogó esőben alig volt közönség. A gyeplőse mind a két nap „Kincsem“ volt. A futtatások eredménye következő:

Az okt. 9-iki futtatások a négyévesek versenyével (4000 frank) kezdődtek. Öt ló futott s a baró Springer Gusztáv „Isolani“-ja nyert fél ló-hosszal, második lett a gr. Zichy Béla „Bois Roussel“ méne. A St. Leger jutalmát (kétezer forint) Hanau Móricz hercegnének (a hessen-casseli elhunyt fejedelem fiának) „Harry Hall“-ja nyerte meg érdekes futás után fél ló-hosszal; második: a gr. Henckel „Picklock“-ja lett. A mezői gazdák versenyében csak öten vettek részt s a két első díjat Hosler Mátyás szolnoki gazda nyerte „Boros“-sal egy szürke, a harmadikat Rigó István szolnoki lakos „Holló“-ja. A 225 aranyos Ritters-dij Blaskovics „Kincsem“ lovát nyerte meg, mely magyarárt körül, mert a hat versenytársat visszavontatta a „legyőzhetetlen“ paripa mellől. Ez az 53-dik diadal. Az ezerforintos akadályversenyben három paripa mérkőzött s a Kodolits ezredes „Sajnos“-a nem egész egy ló-hosszal előzte meg a gr. Zichy Géza „Niczky-leány“-át.

Október 21-én a versenyek a 2000 frtos „kladrub“-díj-jal kezdődtek, s öt versenytárs mellett első lett a General Hope szövetség „Merény“-e, a gróf Sztáray János „Gamiani“-ja ellen. A tizenéves 500 darab tizfrankos aranyért három ló küzdött s nyert a legkönnyebben tíz hosszal a Blaskovics Ernő „Kincsem“ lova, második volt a b. Springer Gusztáv „Lóné“-ja, mely után a gr. Sztáray János „Dagmar“-ja fél hosszal hátrább érkezett be. — Az „Import-díj“ 1000 forintért három ló indult s győzött Blaskovics Ernő „Bankár“-ja. A handicap ezer forintért öt pályázta s első lett (egy fejjel nyerve) a Baltazzi Aristid „Nil Desperandum“-a. A „eladályverseny“ négyezer forintért, pályázó társ hiányában, a gr. Zichy Béla „Laurence“-e egy magyarárt körül a pályát s a szabályok szerint árverés alá kerülve, tulajdonosa 900 forintért tarthatta meg. A „gátlóverseny“ 200 (tizfrankos) aranyat tevő államdíjért négy ló mérkőzött s nyert a gr. Eszterházy Mihály „Hilarius“-a.

Magyar ló a bukaresti versenypályán. A Bukarestben e hó 19-én tartott löverseny alkalmával a román jockey klub nagy díjat 8000 frankot Esterházy Miklós gr. „Rudi“-a nyerte el.

Renz cirksuzának keddi előadásán a királyné is jelen volt s ez alkalommal fölolvatta Renz Ernő igazgatót páholyába, s kérdésközlődött a cirksuz viszonyairól, hogy megy dolgozik Budapestben, melyre természetesen csak az lehetett a felelet, hogy jól, mintán a közönség folyvást tömegesen látogatja az előadásokat. A királyné egy pár mutatványt meg is tapsolt, pl. a 8 szép szürke arab mén mutatványait.

A Renz cirksuzban okt. 24-ére Söldes Sándor (Blaháné férje) első föllépése volt kifizetés mint iskolavagló és ugrató. Rajta kívül Miss Leona Dare „a lég királynéja“ merész kóltéltáncosnó mutatványait érdeklik leginkább a közönséget.

Lakodalom. Dóczy Lajos, külügyminiszteriumi tanácsos, s a „Csók“ vigjáték szerzője, e hó 20-án tartotta egybekelését Bécsben Mayer Ilona kassaszonyval. Mayer Albert nagypapos leányával. Az esketésre, melyet Jellinek rabbi végzett, számos előkelőség jelent meg, köztük Hoffmann közös pénzügyminiszter is, Budapesti pedig a völgyény barátai. Gr. Andrassy Gyula táviratban kívánt szerencsét Dóczyinak; b. Haymerle külügyminiszter, ki akkor Budapestben volt, szintén. Üdvözlő táviratot küldött b. Orszó Béla miniszter is.

Névváltoztatás. Dr. Deutsch Mór budapesti gyakorló orvos Dévára változtatta nevét.

A földregés következményei. Az okt. 10—11-iki földregés legerősebb volt Fehértomplomban és Moldovánál, a Duna mellett. Ó-Moldován számos ház megrongálódott. A Dunán levő nagy szigetben, mely Babagajig nyúlik, oly jelenségek merültek föl, melyek megvizsgálására a kormány szakértő bizottságot küldött ki. A szigetet a földregés egy helyen szétszakgatta s e helyen óriási, az irlandi geyserekhez hasonló víztörlésér lövelt ki, úgy hogy a szigetet részben elöntötte. Már attól félték, hogy a termékeny s művelés alatt álló sziget teljesen el lesz öntve, midőn e hó 18-án az óriási forrás hirtelen bedugult s helyette számos törlésalakú kráter képződött, mely fekete homokot s földet hány ki. Közönséges nézet szerint e helyen vagy tűzokádó hegy támad, vagy a folyvást lügó sziget fog eltűnni. Ezzel egyidejűleg Kolumbács vár is összedült s a szőlőszőlőben levő barlangok, a rettegett kolumbács legyek székhelyei, eltemetettek, úgy hogy e földregésnek esetleg jó következménye is lehet. Ó-Moldován e hó 10-ike óta mindennap van kisebb-nagyobb földregés. A kár eddig — mint f. hó 20-ikáról jelentik — tízezer forint. Házak tűzfalai, kémények, közfalak dűledeznek. A lakosság a Dunára menekül, a kormány által oda küldött gőzhajóra. Gyika krassói alispán is Moldovára utazott.

Halálozások.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Magyar gerőmonostori KÁBOS ELKE, volt országgyűlési képviselő, több tiszti posztamenter, 59 éves korában. — MATECSÁK MÁRTON, 1848-iki országgyűlési képviselő, 70 éves korában a pozsonymegyei Bazinban. — BINDER HONVÉD alezredes, s temetése fényes katonai díszsel történt meg Budán. — BOTÁR FERENCZ, Wesselényi Miklós fiainak, Miklós és Béla bároknak derék nevelője, 54 éves korában Budapestben. — LEÖVY SAMU, pancsovai kir. törvényszéki bíró, 56 éves korában. — TÖRÖK KÁROLY, nyugalmazott százados 69 éves korában, Pozsonyban; ugyanott LÁSZLÓ MIHÁLY, gőzhajó-állomás főnök 50-ik évében. — HUMMER GÁBOR, Hontmegyei bizottsági tagja, ipolysági birtokos, s a városnak egyik, a közügyek iránt elég érdeklődésű polgára. — AUSTRITZ HENRIK, olajgyáros Győrött, 58 éves korában Bécsben, hová üzleti ügyekben utazott. — PRAZNOVSKY JÁNOS, a gr. Pallavicini-féle uradalom ügyésze s régebben Szegeud város tanácsnoka, 62 éves korában Minszentben.

CAREY H. CH., a nagynevű nemzetgazdasági író, az Egyesült Államok e kitűnője, e hó 12-én meghalt Philadelphian 86 éves korában. Carey kezdetben könyvkereskedő volt, s meggazdagodva, iparvilálatokba kezdett. Ekkor foglalkozott mélyebben közgazdasági kérdésekkel, s ellentétben az angol iskolával, mely a kereskedelmi érdekeket emelte ki, Carey a munkás világ közgazdaságát tartotta szem előtt. Ideálja a szabad kereskedelem volt. Carey sok jeles művet írt, s legnevezetesebb könyve, a társadalmi tanulmányról, magyar nyelven is megjelent, Halász Imre fordításában.

BOLZOV német államminiszter, Bismarck bizalmas embere, meghalt Frankfurtban 64 éves korában.

Szerkesztői mondanivaló.

Róza Lidi szeretője. Balladában eltitkolt, sőt meg is kívánjuk — a homályt; de az átítáztó homályt. Ezt azonban nem értjük: a három utolsó strofa merőben érthetetlen.

Budapest, S. J. A dalokban van itt-ott dalhang, de kevés tartalom. Közölhetők még nem találunk közte.

Dal egy leányról. Az előbbi jobb volt. Ennek értelme, az alálhított nyomatkozás lenni akaró szavak daczára, alig vehető ki. Hiányzik benne a tisztaság, világosság — szóval: az igazság.

T. Veszény. P. I. Kivánnát teljesítjük.

K. vár. K. F. A választ már több héttel ezelőtt megírtuk e rovatunkban.

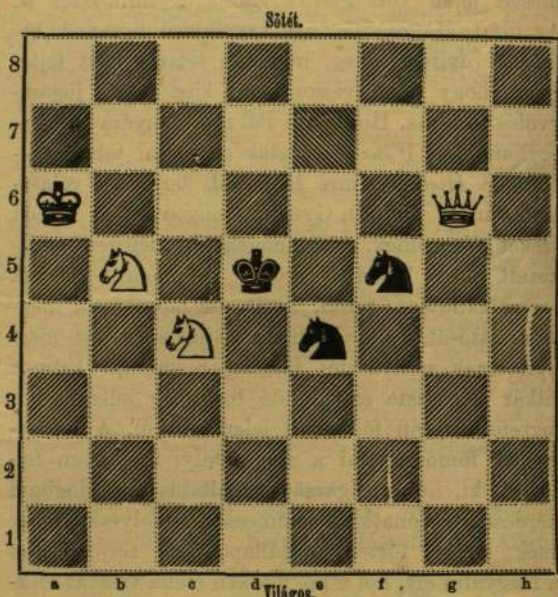
Székrajz. Most sem jobb — egy pár ujjal toldva — mint előbb voltak.

Nem közelíthetők. K. E. (En már csak ohajtom.) — Az újonczok, Jertek társak. Huzzad cigány. Inog, a... — Ihlet. (Pedig figyelemmel elolvasták ám!) — Mosolyra... Ki tudja? — Halottak estéje. — Csak (trocheus)

Özikeknek. Van benne, hangjában, eszmemenetében, érzelmi kifejezésében, — nem közönséges, egyéni; s ezt — ha nem éri is el a tökélyt — mindig tudjuk becsülni. Kivált a II. és III. számuk megragadták figyelmünket. Hiszünk, hogy nem utolszor találkoztunk.

SAKKJÁTÉK.

1038-dik sz. f. Meyer Henriktől (Londonban).

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

Az 1033. sz. feladvány megfejtése.

Világos.	Megejtés.	Sötét.
1. Va8-h8	...	Kb3-a4: (a)
2. Vh8-b2	...	Ka4-a5
3. Vb2-b3	...	Ka5-a6
4. Vb3-a4 matt.	...	
1. ...	...	Kb3-c2
2. Ba4-a3	...	Kc2-b1-c1
3. Vh8-h2	...	K-b1-d1
4. Ba3-a2	...	
5. V v. B matt.	...	

Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József Gelsen Giesinger Zsigmond. Sárospatakon Gerecz Károly. Nagy-Dobronyban Németh Péter. Kolozsvárt Csapkés Árpád. Budapestben K. J. és F. H. Igali Szwetozár. A kolozsvári sakk kör. A pesti sakk-kör.

HETI-NAPTÁR. Okt. hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög-Orosz	Izraelita
26V	E 21 Dömöt. Ev. E 20 Döme	14 G 21 Parank.	9 A hitot.
27H	Szabina szüz Szabina	15 Luczian	10 Félbajt.
28K	Simon és Juda Simon J.	16 Longinus	11
29S	Zenobius Zenobius	17 Ozeás	12 Amian.
30K	Alfonz, Kolozsk. Klandia	18 Lukács ev.	13
31P	Farkas püspök t Reform. eml.	19 Joel próféta	14 Ananiás
1S	Mindszent ünn. Hilarius	20 Arthem	15 S. Ch. Sz.

Hold változásai. ☉ Holdtölte 30-án 3 óra 26 percz. regg.

Tartalom.

Szöveg: Nordenskjöld e a káletre vivő ut a Jeges-tengeren. — A szerény asszony. Fantasztikus elbeszélés. Dosztojevski Todor után. Oroszból: Csopely László. — Egy forradalmi kis biblia. (Kortörténeti adat s egyzersmind pötlök Dobos János eltrajzja hoz.) Barát Perencz. — A „Bounty“ lázadó. Vene Gyula hoz. — Egyfelleg. — Képek a szerb kongresszusról. — Karlovici ürmös. Szerb kongresszusi karcolat. — A fogoly zulu fejedeleme. — Kossuth atyjának sírmeleke. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyetkek. — Egyház és iskola. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Képek: Nordenskjöld Erik. — A zulu háborn befogása. — A fogoly Csetevájo hajóra szállása Durnford kikötőben (az zulu földön). — Csetevájo kiszállása Captownban. — Képek a szerb kongresszusról Gyula László rajza. — Az északkeleti átjárát a Jeges-tengeren. — Nordenskjöld útja (térképpel).

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós.

(L. Egyetem-tér 6. sz.)

300 határozat hasábrótt petit sor, vagy annak helye egyezési íglatánál 15 krajczár; többesrét íglatánál 10 krajczár; Bolygój; külön minden íglatas után 30 kr.

Alapos és gyors segítség !!!minden betegségben!!!

Az egészség fenntartása legnagyobb részt a nyedek és vének tisztítása és tisztántartása valamint a jó emésztésnek rejlik. — Ezen cél elérésére a legjobb és leghatásosab szer

Dr. Rosa életbalsama.

Dr. Rosa életbalsama mindezen kívánsatoknak a legtekélyesebben megfelel; ez az összes emésztési szervek munkásságát élesíti, egészséges és tiszta vért alkot, és a testnek az előbbi erejét és egészségét visszaadja. Minden emésztési bajok, névszerint: étvágy-hiány, savanyu felbőgés, felpuffadás, hányás, gyomorgörög, benyálkásodás, aranyér, a gyomor étkekkel való túlterhelése stb. ellen a legbiztos és legjobbnak talált házi szer, mely magának a legrövidebb idő alatt kitűnő hatása miatt általános elterjedést szerzett.

Egy nagy üveg 1 frt. Félüveg 50 kr. Sok száz elismerő levél megtekintésére készen áll. Ez életbalsam bermentes megkeresések következtében utánvételt mindenfelé szétküldetik.

Tisztelt uram! Nem mulasztatom el, önnek köszönetemet nyilvánítani. Ném sok és óta heves gyomorgörögökben szenvedett annyira, hogy minden 14 napban, de sőt gyakrabban is, ágyban fekvő beteg lett, s e mellett napjában többször ájulasi rohamok is környezték. Már kétkedtem a fölött, hogy egyáltalán életben marad. Egyik barátom tanácsára „Dr. Rosa életbalsam“-ból rendeltem meg egy palackkal. Több napi bevétel után e szer valóban csodálatos hatással bírt, s három hónap alatt a gyomorgörög egyetlen egyszer egész gyöngén fordult elő, anélkül, hogy nőmnek, mint egyébkor, hányingereit lettek volna. Ajánlom minden hasonló bajban szenvedőnek e kitűnő szert.

Teljes tisztelettel Vysokoil P., molnár.

Starč, Morva-Trebnitz mellett.

Szives figyelembe vétel végett!

Minden kellemetlen félreértés kikerülését végett felkérem a t. cz. vevőket, mindenütt határozottan csak

Dr. Rosa életbalsamát

kérni Fragner B. gyógyszeráról Prágában, mivel azt tapasztaltam, hogy némely helyen a vevőknek, ha csak egyszerűen életbalsamot kérnek, s nem teszik hozzá, hogy Dr. Rosa-féle életbalsamot, akár-milyen hatás nélkül kikerülnek a kezük.

Valódi Dr. Rosa életbalsam kapható a főraktárban: Fragner B. gyógyszeráról, Prága, Kleinsche a Spornergasse sarkán 205. sz.

Magyarországban:

Budapest: Török József, gyógyszerész. Karan-szobos: Müller Pál, gyógyszer. Makón: Nagy Adolf, gyógyszer. Csíkos V. J. gyógyszer. Malaczk: Friedrich János, gyógyszer. Hód-Mező-Vásárhely: Mieke Ferenc, gyógyszer. Miskolc: Dr. Csáthi Szabó István, gyógyszer. Pozsony: Heinrich Frig, s Schopper J. gyógyszer. Székesfehérvár: Diebálla György, gyógyszer. Szegeud: Barcsay Károly, gyógyszer. Temesvár: Tarcsay István, gyógyszer. Temesvár, város: Jahner K. M. gyógyszer. A magyar királyhoz. Nagy-Szombat: Bogner Lajos. Szabadka: Joo J. gyógyszer.

Minden gyógyszerár, valamint a fűszerkereskedések legnagyobb része raktárban tartja ezen „Életbalsamot“.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárunknál kapható:

A fölkelő nap országa.

Regényes utazás Japánban.

Irta

VÉRTESI ARNOLD.

Számos képpel.

Ára füzve 2 frt.

ANYEGIN EUGÉN.

REGÉNY VERSEKÉBEN.

Irta

PUSKIN SÁNDOR.

Oroszból fordította

BÉRCZY KÁROLY.

Második kiadás. Ára füzve 1 frt 60 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalkunk számára hirdetésekkel ellátott Búcsban: Haasen-slein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Sollerstrasse Nr. 2 de Oppelk A. Wallfischgasse Nr. 23.

Tanningene.

Olommentes, ártalmatlan hajfestő szer haj, szálak és szemöldök számára, melyek a leggyorsabb módon, egyetlen egyszer használat mellett, egész megbízhatóan és biztonságosan ugyanazon hitálat, fényes

Ered. keleti rózsaszín Russ Károly, gyógyszerész, a bórnek rögtön, nem pedig hosszabb használat után, oly gyönyörű, vakítóan fehér, fiatal frissesség színezetet ad, amint az semmiféle más szer által nem érhető el; a ráncokat, s minden sárga vagy barna foltot rögtön eltávolítja. Ára 4 frt.

Valódi minőségben szállítja Russ Károly utódja, Bécsben I. Wallfischgasse 3. RAKTÁRAK: Török József gyógyszeráról Budapestben, Armin Eliasnál Aradon.

Gyomor- és tüdő-bajok meggyógyítva.

Gyomorgörög, étvágytalanság, rossz emésztés ellen, undor, felbőgés, felfúvódás, bélgörög, hányinger és hasmenés esetében, továbbá gyomor- és hólyag-görögökben, s mint övezet a tengeri betegség, dögvész, és kolera ellen, vérszegénység, sapkák és szárazság, ideggyengeség, álmatlanság.

Általános és nem gyengeség, s meddőség, végtelen hányoroknál a legrövidebb idő alatt, a szellem frissítése és élénkítése, mint legjobb étrendi élvezeti szer ajánlatik.

dr. Stahl-féle remedium universale.

Egyetemes gyomor-likőr. Ezen likőr gyermekek és felnőttek számára igen kellemes élvezeti czikk, a mely ép úgy magában, mint víz, bor, thával, mint a mely italknak kitűnő felhígító itz ad, itható, és valóban csodálatos étrendi tulajdonságainál fogva, egyetlen hástártásban sem szabadna hiányoznia. Utazás, vadászat és gyaloglásoknál nagyon észszerű.

1 ered. üveg (1/2 liter) 1 frt. 1 láda 12 üveggel 10 frt 50 kr.

Dr. Stahl-féle malata-kivonat

50 százalékos tiszta malatával

savanyu, lefogó, gyógyító, gyöngyöző és vérszegény egyéneknek. E kivonat gyermekek és felnőttek számára igen jóízű étrendi élvezeti czikk, a mely ép úgy magában, mint tej- vagy vízzel élvezhető. Tej-, vér- és húskezdő, a testi gyarapodást: elősegíti, viruló egészséges külsőt és teljes, egészséges mellet szerez, szoptató dajkák és anyáknak megbecsülhetetlen szolgálatokat tesz; az emésztést elősegíti, nyáladt, és em okok hasmenést, és kitűnő eredménytel bír minden mell- és tüdő-bajban, köhögés, rekedtség, asztma és egyéb betegségekben.

1 ered. szelencze (1/2 kilo) 1 frt. 1 láda 12 szelenczével 10 frt 50 kr.

Fő raktár

Russ Károly utódjainál Bécsben, I. Wallfischgasse Nr. 3.

Raktárak a következő gyógyszeráraknál: Neustein F., Bécs, Plankengasse; Török József. Budapest; Fürst József, Prága (Porio); Cserny Vince, Trautmanau. 5518

PILEPSIE

(nehézkör) levél után gyógyítatik dr. Stahl-féle, különleges orvosi által Orecz ban. (Neustadt). Legnagyobb tapasztalat, mi után eddig több mint 11,000 eset lett gyógykezelve. 5517

CHIOCOCA-LIKÖR

(Liquor Chioceae fortifians), legbiztosabb és legjobb

SZER

a gyöngyűt

férfierő

gyors és gyökerez

életkítésére;

fűszeres édes és töltetűben a legfinomabb és legízesebb, csak az írmok élénkítése, fokozása és erősítése, valamint az idegek és fészerejök erősítése szolgál; hanem mint gyöngyűt erősítő, évtágyt serkentő, az emésztést elősegítő és erősítő szer is megjelöl, életkítő gyöngyhátszal s minden testi gyöngyűségeben szenvedőnél.

Ára egy eredeti üvegnek, pontos hat nyelvi, használati utasítással 3 frt. Csomagolási költség 20 kr. Fő szétküldési raktár: Chiodi D. C. gyógyszerár, az „Aranygyal“-hoz Bécsben, Währing, Herengasse 28. (tovább minden felvilágosítást megrendelés után küldünk).

Fő-raktárak: Bécsben Wels József, gyógyszer. „Aranygyal“-hoz, 1. Tuchlauben; Budapestben Török József gyógyszerár. 5455

Tanulónak

felvételük alólítottat, tisztességes szülőknek 13—14 éves, legalább is az elemi osztályokat végzett, fiók.

Lingel Károly

esztalgályos-mester,

Budapest, VII. kerület, rózsá-utca 5-dik szám. 5519

Kopaszság,

a haj őszülése és korpaképződés ellen jellesek bizonyult, a naponkint beérkező bizonyítványok és közönség iratok folytán, egyedül és kizáróan a

Tannin-olaj dr. Moras-tól.

Tisztelt gyógyszerár ur! A haj kimenése ellen, a dr. Moras-féle tannin-olaj a legjobb szolgálatokat teszi. Kérlek meg egy nagy palackkal.

Prága. cs. k. főörvényeski tanácsos. Kapható Budapestben: Török József gyógyszeráraknál, király-utca 12. sz. 5469

A Szentos városi polgári iskolánál üresedésben levő

énektanári állomásra

ezennel pályázat nyitattik.

Pályázók kellőleg fölszerelt kérvényeiket f. e. novemb. hó 15-dik napjig Szentos város iskolaszéki elnökségéhez tartoznak beadni. Ezen állomáshoz 12 órai heti tanítás kötelezettsége mellett, 300 frt évi javadalmazás van köte. Az állomás f. e. december hó 1-5-én napján foglalandó el. Szentos, 1879. október hó 13-án. 5517

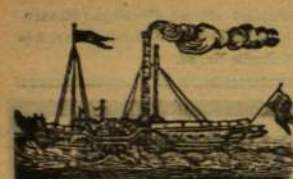
Zolnay Károly, iskolaszéki jegyző.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárunknál kapható:

Lidércz-naptár

1

Első os. k. szabadalmazott duna-gőzhajózási társaság.

MENETTERV

a személyszállítóhajókról 1879. évi május 3-tól további
intézkedésig.

POSTAHAJÓ-MENETEK.

LEFELÉ.

Bécsből Budapestre, napk. reggeli 7 órakor.
Győről Budapestre, napk. délelőtti 11 órakor.
Budapestről Mohácsra, vasárnap, hétfőn,
kedden, csütörtök és pénteken este 11 órakor.
Budapestről Zimonyra, vasárnap, hétfőn,
kedden, csütörtök, péntek és szombaton
este 11 órakor.
Budapestről Orsova-Galacra, vasárnap, ked-
den és pénteken este 11 órakor.
Mohácsról Zimonyra, hétfőn, kedden, szerdán,
péntek, szombat és vasárnap reggeli 8 ó.
Mohácsról Orsova-Galacra, hétfőn, szerdán,
és szombat n reggeli 8 órakor.
Eszékéről Zimonyra, hétfőn, kedden, szerdán,
pénteken szombaton és vasárnap reggeli
9 órakor.
Eszékéről Orsova-Galacra, hétfőn, szerdán és
szombaton reggeli 9 órakor.
Zimonyról-Orsova-Galacra, hétfőn, szerdán
és szombaton este 9 óra 30 perckor.
Báziásról Orsova-Galacra kedden, csütörtök,
és vasárnap éjjel 1 órakor.
Orsováról Galacra, kedden, csütörtök és
vasárnap délelőtti.
Gyurgevórol Galacra, szerdán, pénteken és
hétfőn délbén.
Galacra érkezés, csütörtökön, szombaton és
kedden délelőtti.

FÖLFELÉ.

Budapestről Bécsbe, napok délután 6 ó.
Győről Bécsbe, napokint esti 7 órakor.
Galacsról Budapestre, hétfőn, csütörtökön, és
szombaton reggeli 9 órakor.
Gyurgevórol Budapestre, kedden, pénteken
és vasárnap délután.
Orsováról Budapestre, csütörtök, vasárnapon
és kedden reggeli 8 órakor.
Báziásról Budapestre, csütörtök, vasárnapon
és kedden délutáni 2 órakor.
Zimonyból Budapestre, hétfőn, kedd, szerda,
csütörtök, pénteken és szombaton reggeli
6 órakor.
Ujvidékről Budapestre, hétfő, kedd, szerda,
csütörtök, pénteken és szombaton délelőtti
11 órakor.
Gombosról Budapestre, hétfőn, kedden, szer-
dán, csütörtökön, pénteken és szombaton
esti 6 órakor.
Eszékéről Budapestre, hétfőn, kedden, szer-
dán, csütörtökön, pénteken és szombaton
délután 5 órakor.
Mohácsról Budapestre, kedden, szerdán, csü-
törtökön, péntek, szombaton és vasárnap,
reggeli 2 óra 30 perckor.
Budapestre érkezés, kedden, szerdán, csü-
törtökön, pénteken, szombaton és vasár-
napon délután 3-5 óra között.

A Budapest-Orsova között közlekedő postahajók a budafok-tétényi és apostagi állo-
másokat se lefelé se fölfelé, — az Ercsi, Adony, Tass, Szalk, Harta és Ordas állomásokat
pedig csak fölfelé érintik.

A Budapest-Zimony között közlekedő postahajók a Budafok, tétényi és apostagi
állomásokat se le- se fölfelé nem érintik.

A postahajók a le- és fölfelmenetben a csász. kir. szab. osztrák államvasut vonataival,
továbbá az alföldi és pécsi vasutal csatlakozásában állanak.

A Budapest-Bécs között közlekedő postahajók a Verőce, Visegrád, N.-Maros, Szob, Párkány, Sütő, Orth és Fischamend állomásokat se lefelé se fölfelé, — a Hainburg, Dövény
Pisze és Nyerges-Ujfalu állomásokat pedig csak fölfelé érintik.

SZEMÉLYSZÁLLÍTÓ-MENETEK.

A Dunán.

Uj-Szönyről Budapestre, napokint reggeli 3 órakor.
Dömösről Budapestre, napokint, reggel 6 órakor (april 1-től október utoljái 5 órakor reggel).
Budapestről Paksa, napokint délelőtti 11 órakor.
Budapestről Mohácsra, napokint, déli 12 órakor.

A Tiszán.

Szegedről Zimonyba, csütörtökön és vasárnap reggel 6 órakor.
Szegedről Tételig, hétfőn és pénteken reggel 6 órakor.

A Budapestről kedden és pénteken lefelé, és a szerdán és szombaton Zimonyból
feléle közlekedő postahajók a szerdán és szombaton Tételtől Szegedre induló tiszai
hajókkal állanak közvetlen összeköttetésben.

A Szávan mindkét part érintésével.

Sziszekről Brodbá napokint reggeli 6 órakor, közte kétszer Zimonyba.
Sziszekről Zimonyba, hétfőn és pénteken reggeli 6 órakor.

A SZERB PART HOSSZÁBAN (vegyes szolgálat).

Sabácsról Belgrádra, szerdán és vasárnapon délbén, (Gradištén való éjjeli zóssal).
Belgrádról Gradištére, kedden, csütörtökön és szombaton reggel az első zimonyi helyi-
hajó megérkezése után.
Belgrádról Milánovátzra szombaton reggel.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-
utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Épen most jelent meg!

HUNGARICAE RES.

EGY CONSERVATIV-tól.

Ára füzve 30 kr. Postán keresztvótás alatt bérmentve megküldve 35 kr.

Franklin-Társulat nyomdája (egyetem-utca 4.).

Sumatra-gyémántok.

E valók pompás kőek rend-
kívül tiszta birak, víziszáraznak,
s csupán a próba által különböz-
tetők meg a valódiaktól. Szállítunk
vitelezőmentesen egyrészt, minden
double-aranyból díjat 3, 4 főtét;
filhvalakat, tómor double-aranyból,
párját 5, 6 főtét az összeg bármely
megkülönböztetés mellett. Gyárunk
a bővítés megjelölés.

Tómor arany-double mellom-
bok kővel 3, 4 főtét, és tómor
arany-double órákhoz, legújabb
állagban, 3, 4, 5, 6 forintra, új-
színt kaphatók. 500/5

Ékszer-árak
gyári raktára:
Bécs, Praterstrasse 16. sz., Bécs.

Titoktartás mellett

szállítja a legjobb
GUMMI-CZIKKEKET,
valódi, legbiztosabb elővigyá-
zat készítéseket, 12 darab-
ból 80 krtól 6 frig. — Halhó-
lyagot, 12 dbot 70 krtól 5
frig. — Ismét eladók — en-
gyedényben részesülnek. —
Pikans fényképek, csupán
téríték számára, egy borítékkal, 12
dbot, tartalmazza, 2 frt; ugyan-
azokból 24 dbot 3 frt 50 kr.
Gummi-árak raktára,
Bécs Praterstrasse 16-ik szám.

Dr. Lengyel F. nyir-balzsama.

Már a növényi nedv, mely a nyirből
ha annak tözset megfür ak, kifolyik, em-
ber emlékeztet őta a legkifutóbb szépi-
szernek van ismerve; ha pedig e nedv a
főttaláló utasi ása szerint vegri uton bal-
zsammá dolgoztatik, majdnem csodálatos
hatású bir.

E a szam kisimítja az arcon zamadt redóket és himlőhelye-
ket, fiatal arczsint ad; a bőrnék fehérséget, gyűnség és fris-
séget kölcsönöz; a legrovidebb idő alatt a szeplőt, májfolto-
kat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrháthát és minden egyéb bőrszennye-
teltávolít. Egy korsóval használati uszítással együtt 1 frt 50 kr
Valódi minőségben szállítja Budapestben, csupán
Török József, gyógyszerész, király-utca 12.;
Pozsonyban Pisztory Bódog, Mihálykapu; Temes-
várott Tarozai István. 5470

5000 db. uri ing, feltűnő olesó áron.

Legtízesebb széles csik oxford-íng, dbja frt 1.60, 2.3
Mind-uféle kockázott oxford-íng, dbja frt 1.40, 2.25
Elegáns szabá-u fehér íng, dbja frt 1.20, 1.40, 1.80, 2.25, 2.50.
Három darabnál kevesebb nem küldetik.
1000 db. női téli alsó szoknya,
színtén feltűnő olesó áron. 5500
Sima poszt (nemes) szoknya, dbja frt 2.3-50.
Szép, díszes fodrozal nemes szoknya, d. ja frt 3.350, 4.5-8.
Fekete Moire árszoknya, simán, dbja frt 2-250.
F. kete Moire árszoknya, szép, fodrozal, frt 3.350, 4.5, 6, 7, 8, 10.
Csáky Ármin
szög-ut. octogon-tér 63. sz.
Írjegyzik kívámatra ingyen küldetik.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és
minden könyvtárban kapható:

A magyar nők házi naptára

1880-dik szököévre.

Szerkeszti
XII-dik évfolyam. **BENICZKY IRMA.** Ára füzve 60 kr.

TARTALOM: Naptári rész. — Jegyzéklapok a háztartás számára. —
«Nincs időm.» Egy családanya naplójából. — Ne légy másé (képpel). —
A hálózob. — A koronamentők (képpel). — Az indiai shálok készítése
(képpel). — A hidegvizgyógymód napjainkban. — A luray csepőbarlang
Amerikában (képpel). — A cujos (amerikai fénybogár). — Az albánok (képpel).
— A myrtus. — A kínai nőkről (képpel). — Hasznos tudnivalók.
— Mulattató rész. — A gyorsírt napló. (Elbeszélés). — A keresztmama nevenap-
ján (képpel). — A repülő ember. (Rajz a magasabb régiókból). — Muszka
tavasz (képpel). — Mit rejt a jövőendő? (képpel). — Hogyan győznek a nők.
(Beszélyke. Kapri B. M.-től). — A jégen (Képpel). — Hu-vang-liu. (Kínai
történet). — A ravasz Péter. (Humoreszk.). — Hajvásár. — Apróságok.
— Országos vásárok. — Kamatszámítás. — Cselédbért, árendát mutató tábla. —
Hirdetések.

Kertészgazdászati naptár

1880. szököévre.

Szerkeszti
II-dik évfolyam. **D. FARKAS MIHÁLY.** Ára füzve 80 kr.

TARTALOM: Naptári rész. — Bélyeg-illetékek. — Némi tájékoztató
jelen helyzetünkhöz. — Néhány szó azokhoz, kik földiparunk fölvirágosztatá-
sát a kormánytól várják. — Gabnafajok nemesítése, honosítása és állandósí-
tásáról. — Honosítási és termelési kísérletek. Dr. Farkas Mihálytól (4 ábrá-
val). — Csecesorítékekhez tartozó vetemények (6 ábrával). — Házi orvos vagyis
gyógygyógyévek ismertetése (2 ábrával). — Valami a tehéntartásról. Dr. Far-
kas Mihálytól. — Selvényzet. — Virágokkert. — Közhazsnu rövid közlemé-
nyek. — Időjelölát. — Havi teendő emlékeztetője. — Üzödés. — Szoptatás
tartama a növelésre szánt állatoknál. — Apró majorság. — Gazdasági vete-
ménymagvak csiraképeségének tartama. — Takarmány egyenértékét mutató
táblázat. — Hirdetések.

EMLEKBESZÉDEK.

Irta GYULAI PÁL.

TARTALMA: Kazinezy Ferencz. — Pákh Albert. — Br. Eötvös József. —
Toldy Ferencz. — Kriza János. — Szigligeti Ede. — Br. Kemény Zsigmond. — Gr.
Széchenyi utolsó évei. — Br. Jósika Miklós. — Mészáros Lázár. — Kossuth levele
Deák halálakor. — A «Vasárnapi Ujság» huszonötödik évfordulóján.
Ára füzve 2 forint.

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre — 12 frt, félre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre — 8 frt, félre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre — 6 frt, félre — 3 *

44-dik szám. 1879.

BUDAPEST, NOVEMBER 2.

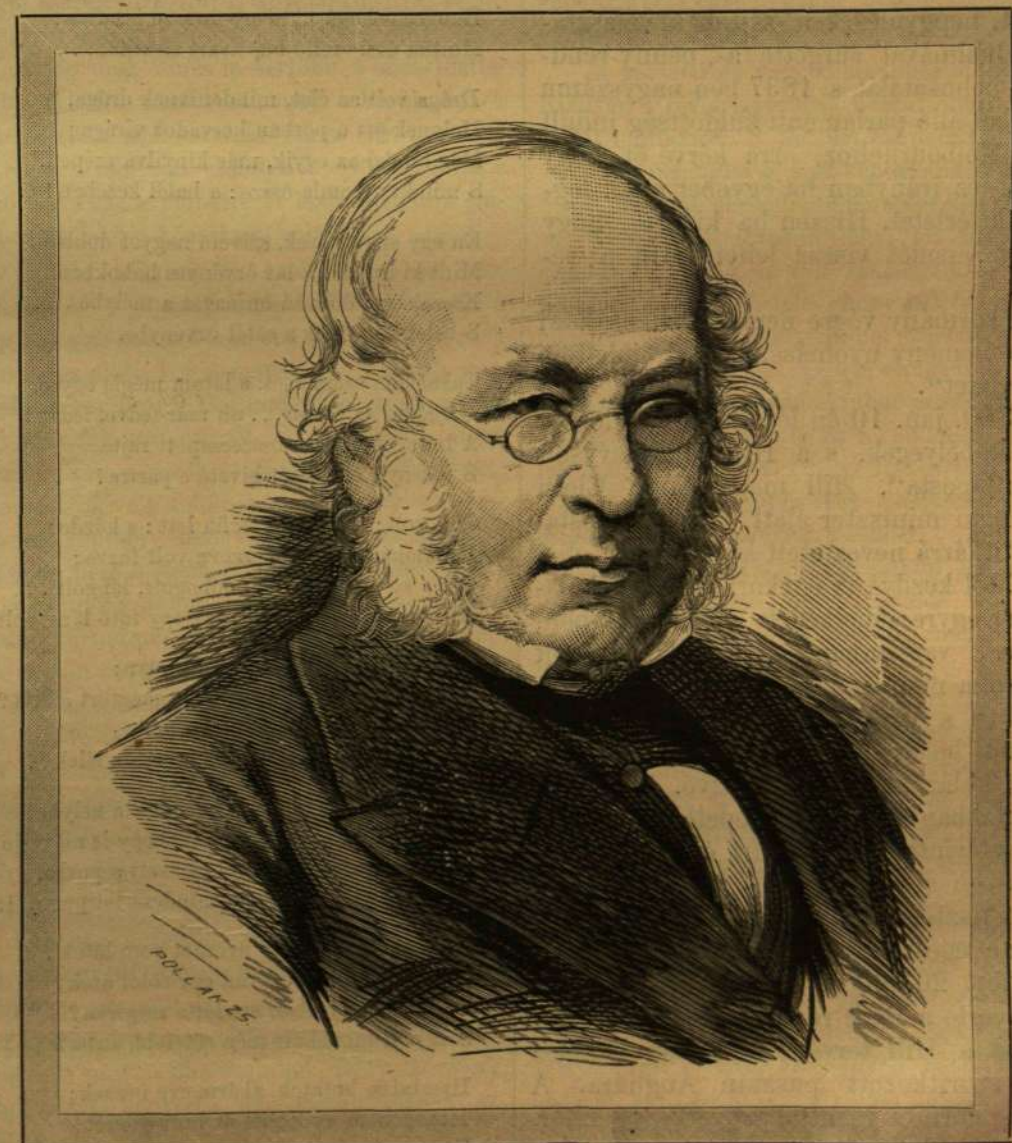
XXVI. évfolyam.

SIR ROWLAND HILL, A POSTAUGY REFORMATORA.

Ez év szept. 4-én fényes gyászkocsit
kísértek London egyik külvárosából
Hamptheadből a westminsteri apát-
ság sirboltja felé, a nagyszerű pantheonba,
hová csak királyait, halhatatlan költőit,
nagy hőseit, s a tudomány és művészet
óriásait fekteti örök nyugalomra az angol
nemzet. A koporsó szemfédelének szalag-
jait miniszterek tartották, lordok alkottak
körötte sorfalat, tesületileg jelent meg a
City, s beláthatatlan sora követte a ko-
csiknak.

Nagy államférfi volt a megboldogult,
avagy tán hadvezér, ki újabb dicsőséget
irt a régihez Anglia történetkönyvébe? A
szónoki emelvényen vagy a festőállvány
mellett, könyv- és irattárakban avagy
fölfedező utazások által, vagy mint költő
tette nevét olyanná, hogy beigtaták nevét
a halhatatlank közé s földi maradvá-
nyait oda helyezték, a hol a nagy nemzet
legnagyobb fiai adnak haláluk után egy-
másnak találkozt?

Nem. A megboldogult egyik se volt
ezek közül. Még negyvenkét év előtt
elrongyolt ruhában haladt, gyalogszettel
a Birminghamból London felé vezető
uton. Szegény néptanító volt, kinek egész
évi fizetése alig ment föl 30 font sterlingre.
Atyja is az volt Kidderminsterben, a hol
1795. decz. 3-án ez a fia született. A
fiu még nem volt hét esztendő, mikor
az apa jobb sors reményében Birming-
hamba ment lakni s ott iskolát alapított.
Rowland, a fiu, még csak tizenkét éves volt,
mikor atyja munkára fogta s ez aztán test-
véröccsével Mátyással együtt tanítani
segített atyjának az iskolájában. Mikor
már gyermekek még csak kezdik a tanu-
lást, ők már tanítottak. De nem csak ta-
nítottak, hanem egészen új rendszert is
behoztak az iskolaéletbe: egész alkotmá-
nyos rendszert, melynek értelmében fe-
gyelmi ügyekben magok a tanulók ítél-
tek társaik fölött s a tanítók csak mintegy
a főbebeszési forumot, a felsőházat alkot-
ták. E fantasztikus tanrendszert sok gúny-
nyal találkoztak, de később dr. Arnold
szintén behozta azt Rugby-ben s nem min-
den jó eredmény nélkül.

SIR ROWLAND HILL.